

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

23

LIGNIT DE MOTRU

*EMINESCU PE
MERIDIANELE LUMII*

VARA TRAGICĂ '914

Anul XIII nr. 23 (471) — 6 iunie 1964

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

La o comemorare

de Aurel BARANGA

Cultura românească — și nu numai ea — comemorează șaptezeci și cinci de ani de la moartea celui mai mare poet al poporului nostru, ctitor de literatură și de limbă, Mihai Eminescu. Comemorarea nu este doar un prilej de meditații pioase, ci și unul de reflecții implicând emoția și o legitimă mândrie. Fiindcă, asemenea evocări au funcționat și în trecut, dar erau încărcate, întotdeauna, de ipocrizia oficială a unei societăți care îl comemora smerit, după ce l-a asasinat conștient. Fiindcă — să nu uităm — Mihai Eminescu a fost cea mai atroce victimă a lumii în care s-a născut. Nu i-a fost cruțată copilăria, adolescența sau tinerețea, i-a fost pingărită agonia și hulită moartea. N-a fost iertat nici după ce s-a despărțit de chinuita lui viață, ca să intre în veșnicie. A fost, zeci de ani, comentat tendențios, sau ignorat cu îndărătnicie, sub masca unei prețuiri jignitoare. A circulat pînă acum două decenii și la noi, persistă încă în mirosul culturii occidentale, imaginea „poetului damnat”, victimă a unui destin personal nefericit, stînd sub semnul unei stele veninoase și al unei fatalități inexorabile. A plătit și Mihai Eminescu un tribut postum acestei legende. Dovadă atîtea ecegeze confecționate, ambiționînd să-l „explice”, mistificîndu-l în fapt pînă la desfigurare.

La șaptezeci și cinci de ani de la moarte, răscumpărarea atîtor ofense și a unei vieți de supliciu, vine deplină în anii civilizației socialiste. Sigur, bădița Mihai era foarte puțin sensibil la statistică. Totuși, o cifră se impune fiindcă include o semnificație edificatoare: în ultimii douăzeci de ani s-au tipărit în țara noastră mai multe ediții ale operelor lui, decît în toți anii scurși de cînd numele lui s-a înscris în eternitate.

Patima pentru fila cu poezia lui inspirată — sporită cu fiecare nouă generație de cititori — derivă din valoarea unei inspirații poetice fără moarte, dar și din climatul vieții noastre cotidiene în care poezia se așază pe masă lîngă piine.

S-a scris insistent despre „pesimismul eminescian” ca de o trăsătură psihologică fatală, singura în stare să explice opera poetului. Judecata e eronată prin absolutizare. Există, fără îndoială, o tristețe eminesciană, derivată dintr-o sensibilitate ieșită din comun. Dar adevărata, profunda și nevindecata lui tristețe, ni se pare a se fi născut din confruntarea permanentă și dureroasă a unor idealuri nobile cu o lume decăzută și detestabilă.

O, de-ar fi cu puțință miracolele... L-aș visa pe bădița Mihai descins în lumea noastră și deschizînd ochii lui mari și mirați la un univers de minuni. L-aș purta pe drumuri de țară, acolo unde în tinerețea lui „buciumul suna cu jale”, sau în „dulce tirgul Ieșilor”, sau la tîrnelul mării cîntate.

Și atunci „lacrima lui de mînie” s-ar schimba într-alta, de fericire și de mîndrie, fiindcă ar vedea că, în sfîrșit, „Saltimbancii și irozii”, „famenii” și „gușații”, toată acea pletoră mizerabilă a unei societăți ce l-a întristat peste măsură a fost îngropată sub o lespede grea, niciodată urnită.

Teiul lui își desface ramurile într-o lumină nouă, de vis.

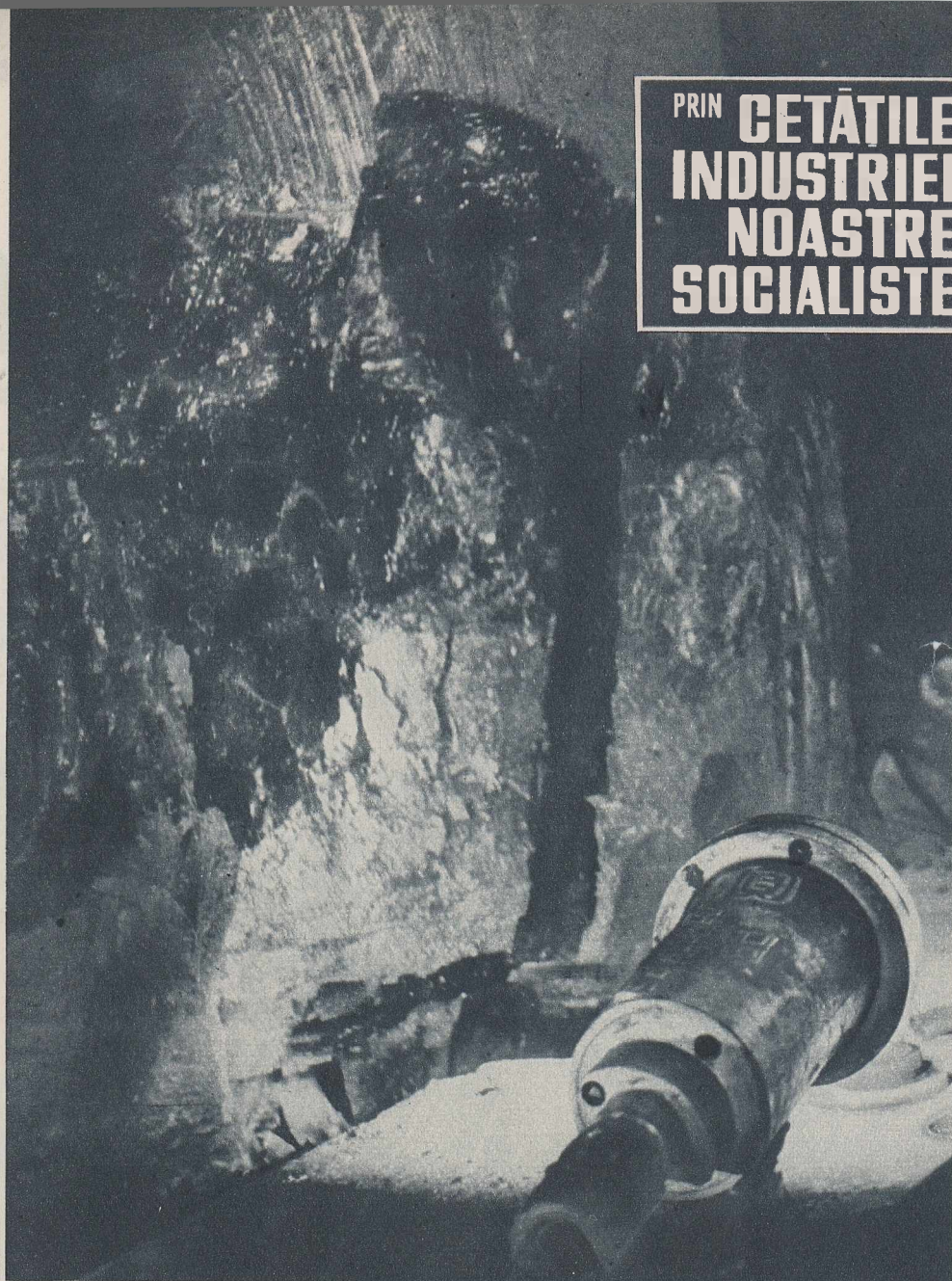

**COPERTA
NOASTRĂ**

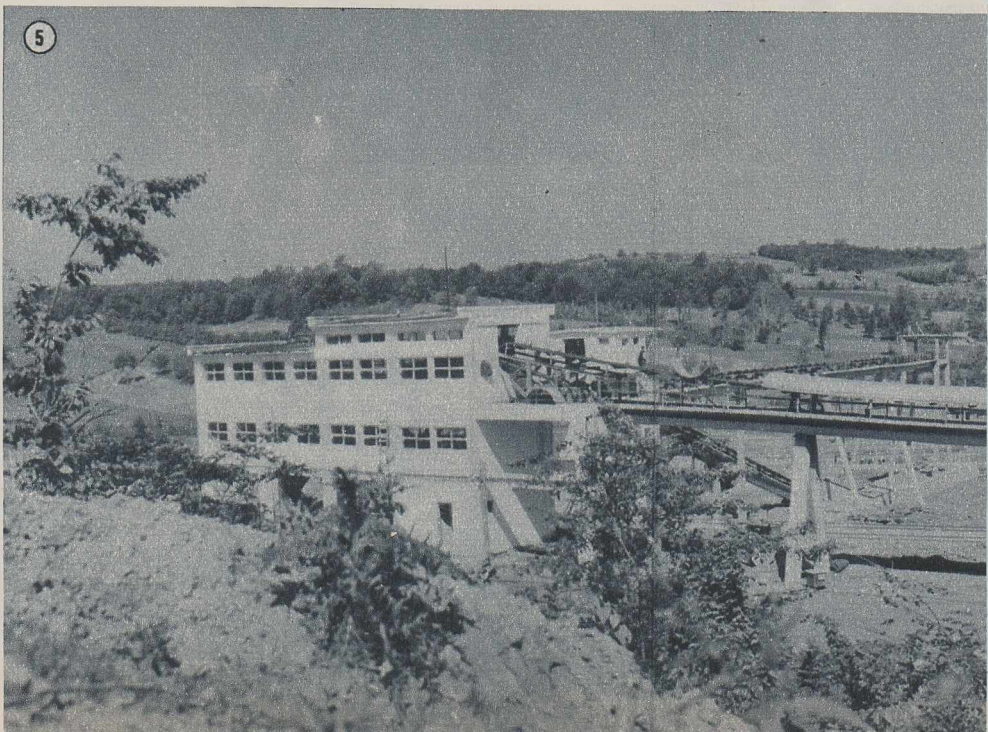
La Polana Narciselor.

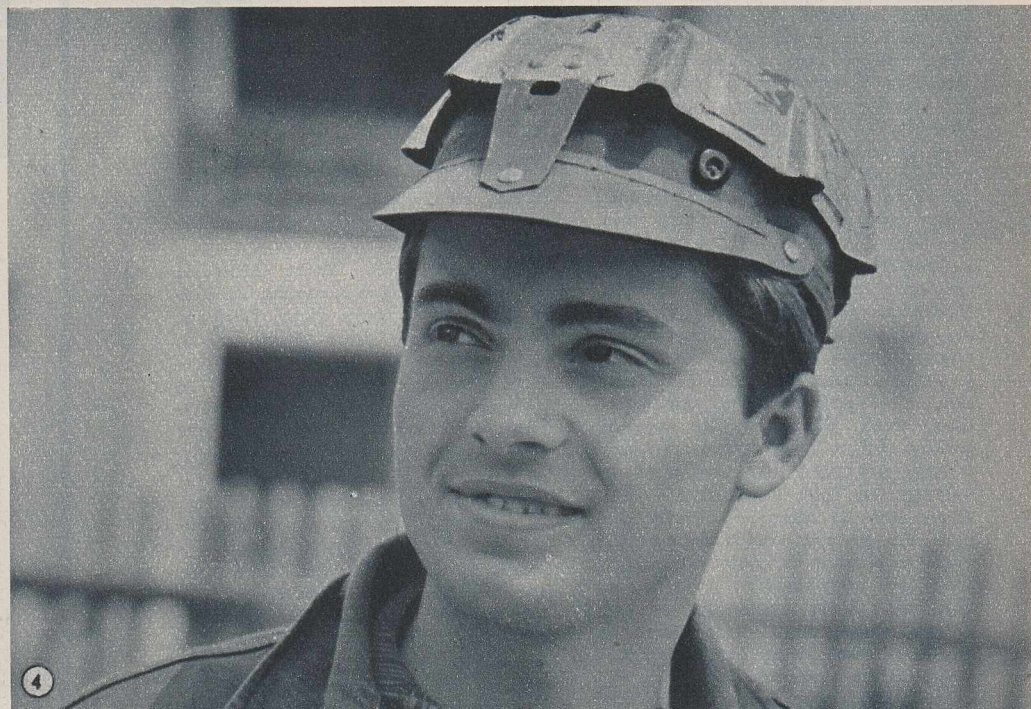
Fotografie de
A. MIHAILOPOL

PRIN **CETĂȚILE
INDUSTRIEI
NOASTRE
SOCIALISTE**

LIGNIT DE

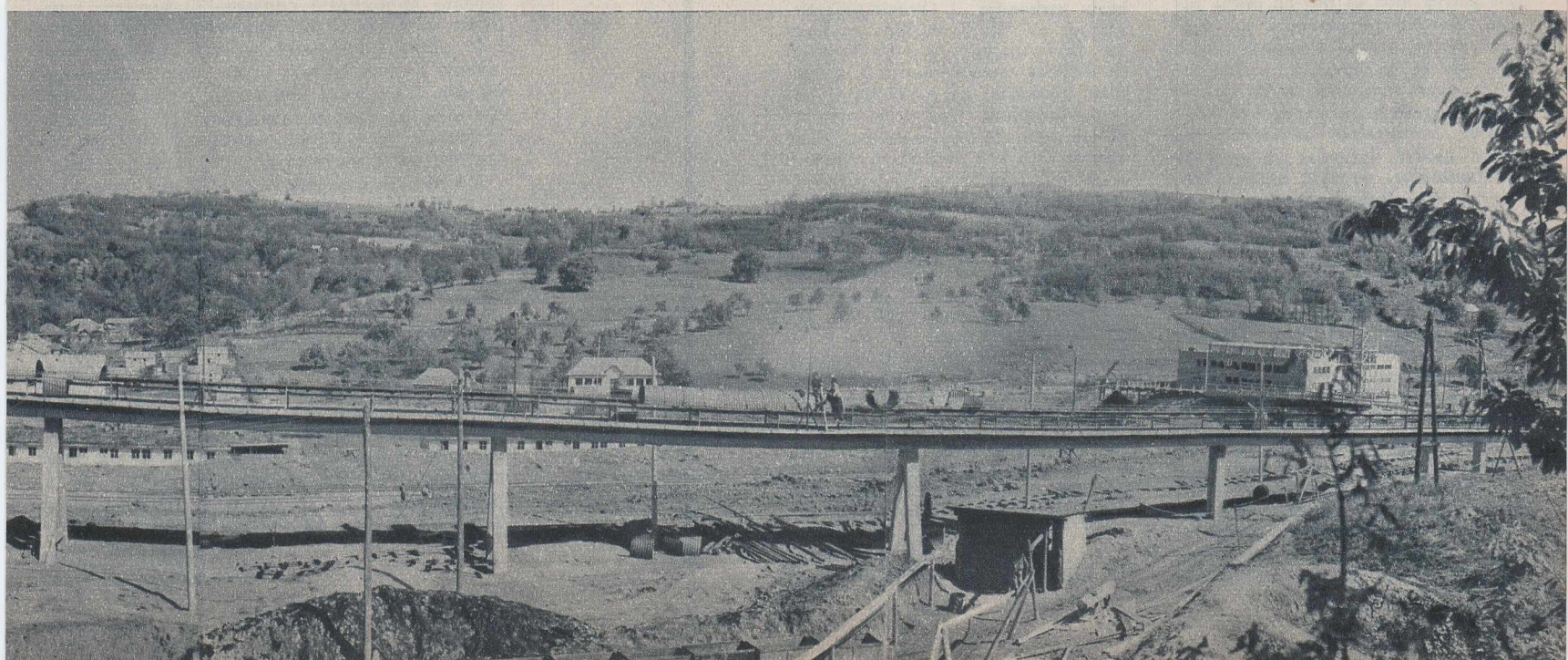

MOTRU

① Ion Carpen lucrează pe o combină la mina Horăști. ② Maistrul electromecanic Dumitru Cosmulescu. ③ Locuințe pentru minerii de la Motru. ④ Cristel Pătrașcu, localnic, combiner fruntaș la 18 ani. ⑤ Din noul peisaj oltenesc. Despre locurile acestea se spunea altădată că sînt foarte sărace. Cărbunile livt aici transformă acum locul și oamenii.

(Citiți textul reportajului în pag. 4)

La început au sosit geologii. Au cercetat îndelung pământul și, în cele din urmă, au descoperit ceea ce căutau. La București, proba de roci adusă de geologi a fost studiată cu atenție. Cineva a scris caligrafic pe o etichetă „Lignit de Motru“, a lipit-o pe bucata de cărbune, apoi a așezat cu grijă minereul pe un raft.

Nu mult după această întâmplare, în Valea Motrului au apărut, stîrnind animație în sate, tractoare puternice și sumedenie de mașini ce forfoteau pretutindeni, sfîrtecînd liniștea locurilor cu duduitul sacadat al motoarelor. La Horăști, Leurda, Ploștina, oamenii au aflat, purtată din gură în gură, taina apariției atîtor mașini care stîrnesc mirarea bătrînilor și entuziasmul copilăndrilor. Acolo, sub ogoare, sub albia Motrului și a vetrelor satelor, minerii își croiau drum prin adîncuri, hotărîți să scoată la suprafață o avuție în trecut nebanuită: cărbune.

Au trecut de atunci patru ani. Pe Valea Motrului, tehnica modernă a descătușat energii și și-a pus amprenta puternic. „Minunea“ săvîrșită de ea se vede mai bine de sus, de pe dealurile ce împresoară valea. Cîmpul freamătă. Căi ferate și șosele asfaltate serpuiesc, se întretaie, cînd apărînd, cînd ascunzîndu-se după clădiri răsărite ca din pămînt. Stîlpi înalți își desfac larg brațele, sprijinind șiruri nesfîrșite de cabluri. Ici, colo, locomotive — într-un nor de abur — răsufă din greu sub povara sotelor de tone de cărbune purtate în pîntecele încăpătoare ale vagoanelor. În depărtare, cele trei tinere exploatare miniere și noul orașel muncitoresc Motru ce prinde acum viață au aspectul unor întinse șantiere.

În Valea Motrului, peisajul caracteristic de șantier a coborît și sub pămînt. În urma minerilor, zidari ai adîncurilor, a rămas un păienjenis de drumuri subterane, grote moderne, dăltuite simetric de mîna omului, cale de peste 30 km spre inima cărbunelui. Aici, la Motru, călătorînd spre miezul pămîntului, oamenii nu au croit puțuri, ca în alte mine, ci au întins bulevarde drepte, fișii lungi de beton și asfalt, împodobite de șiragul nesfîrșit al becurilor ce-și pierd în adîncuri lumina. Căci în minele cele mai tinere ale patriei intri ca într-un imens tunel, coborînd pe nesimțite sub dealuri. Acolo, aceeași trepidație, poate mai vie ca la suprafață, același tumult, poate mai puternic ca sus.

Pe o galerie în pantă lină, duduitul motoarelor amplificat de ecoul ciudat, înfundat și grav al străfundurilor, vestește capătul efemer al unui drum ce înaintează continuu, metru cu metru, sub mușcătura adîncă a colților de oțel ai combinei de cărbune. Minerul gros se desprinde cu ușurință, tăiat în felii, fărîmițat în bulgări, care alunecă apoi pe transportoare spre vagoane. Din apropiere, omul veghează toată această operație, așezat la un pupitru de comandă, tot atît de comod ca și în cabina unui autovehicul. Privind utilajele, apare și mai limpede contrastul dintre vechile mine de cărbuni și această ultimă realizare în tehnica mineritului. Exploatarea de la Motru are un drum luminos, socialist. La Motru a fost folosită de la început tehnica cea

mai modernă, metodele de muncă cele mai înaintate. Mașini, pretutindeni numai mașini, mecanisme moderne împing înainte granița dintre întuneric și lumină. Spre adîncuri, omul face șase pași pe zi, o jumătate de kilometru pe lună, șase kilometri într-un an. Încet, cu răbdare, omul, genială furnică, sfredelește piatra, taie munții.

O jumătate kilometru de galerie săpată pe lună este considerat un adevărat record, o victorie la înălțimea utilajului cu care sînt înzestrate minele. Dar aici sînt multe recorduri de stabilit. Deunăzi s-au mai încheiat probele instalației de depozitare și încărcare în vagoane a cărbunelui. Lungimea acestei instalații, 600 m, ca și capacitatea ei, 175 tone pe oră, reprezintă, evident, indici tehnici înalți. Cu atît mai valoroase sînt aceste performanțe cu cît constați că mașinile sînt românești, rod al strădaniei colective a muncitorilor din uzine și cercetătorilor din institutele noastre.

La minele din Valea Motrului oamenii s-au deprins treptat cu tehnica modernă. Mulți dintre flăcăiandrii care pînă acum cîțiva ani se îndeletniceau cu agricultura și priveau din lan mașinile ce roiau pe șoselele abia croite, transportînd utilajele viitoarelor exploatare, sînt acum mineri; mînuiesc combine, agregate. La una dintre combine lucrează cel mai tînăr miner de aici. Îl cheamă Pătrașcu, Cristel Pătrașcu. Are 18 ani, a absolvit o școală profesională, apoi cursuri de specializare. Acum muncește în același schimb cu tătine-său. Unul — combiner, celălalt... ajuțor de combiner. Sînt localnici, locuiesc la doi pași de mină. Amîndoi și mulți alții din satul lor au apucat zdrăvan în mîini manetele plugurilor de cărbune. Biografia lui Pătrașcu se aseamănă în multe privințe cu a celor peste 700 de tineri din satele Văii Motrului care s-au înscris la școli de specialitate. Unii dintre aceștia au și terminat cursurile, alții abia și-au luat locul în bănci, căci minele se dezvoltă mereu, ramificîndu-și galeriile ca rădăcinile unui stejar.

Entuziasmul celor care au făcut loc mașinilor spre rărunchii pămîntului este astăzi răsplătit de bucuria izbînzii. De acolo, din cel mai tînăr bazin carbonifer al Olteniei, ziarele, radioul au adus de curînd vestea celor dintîi succese: primele cantități de cărbune trimise industriei, primul plan trimestrial de producție al minelor îndeplinit înainte de termen. Și tot de acolo s-a vestit mai zilele trecute că a fost pusă în funcțiune o nouă linie tehnologică modernă pentru sortarea și prepararea ligniților. Inginerii dau cu mîndrie amănunte tehnice: scheletul metalic obișnuit acestor instalații a fost înlocuit cu cabluri de oțel de mare rezistență; depozitul de cărbuni (2.600 tone capacitate) e neacoperit — ceea ce în limbaj economic înseamnă reducerea prețului de cost pe tona de cărbune.

Sutele de milioane de tone de lignit din Valea Motrului s-au trezit din amotîrea lor milenară. Smuls de brațul puternic al omului, bulgăre cu bulgăre se îndreaptă spre suprafață, dînd hrană termocentralelor.

Gh. BRĂTESCU
Fotografii de Traian PROSAN

EMM

pe meridianele lumii

U

niversalitatea operei eminesciene este incontestabilă. Autorul *Lucafărului*, primul mare poet român în scrierile căruia zbaterile continui ale omului spre mai bine capătă expresii din cele mai complexe și mai profunde, adaugă tezaurului cultural al umanității nuanțele caracteristice specificului nostru național. Nu e de mirare că aproape toți comentatorii de peste hotare l-au receptat mai ales în această ipostază, oîtînd în versul lui imaginea proprie unor frămîntări, aspirații, revolte și doruri care unesc popoarele în efortul lor permanent de a deșteleni drumul spre fericiore. Ei au simțit că în lirica eminesciană vechiul adagiul al poetului latin, Terențiu, „Sînt om și nimic din ce e omnesc nu mi-e străin“, cunoaște cele mai înalțătoare și mai durabile întru chipări ale poporului nostru. Așa cum au deslușit și o problematică izvorită din realități care erau numai ale meridianului nostru. E firesc, de aceea, ca nu puțini să-l echivaleze pe Eminescu cu însăși patria lui.

„Poeții — spun Maria Teresa León și Rafael Alberti, eminenți tîlmăcitori în spaniolă ai versului eminescian — au virtutea de a însușii și cele mai ascunse unghere. Ei sînt aceia care dețin cheile ascunse ale sufletului poporului lor. Mihai Eminescu este România“ Iar profesorul francez Alain Guillerrou, în recenta monografie consacrată „genezei interioare a poeziilor lui Eminescu“, scrie: „Sinteză personală, poezia sa este, de asemenea, sinteza a ceea ce s-ar putea numi spiritul românesc... Opera lui Eminescu... nu este un simplu ecou oriental al cîntecelor lirice europene, ci creația unui geniu profund și original, interpret, pe deasupra, al unui întreg popor“.

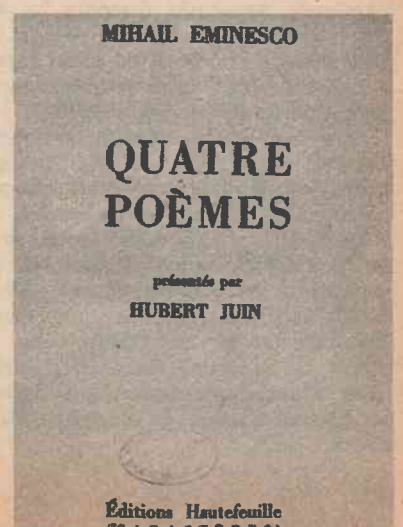
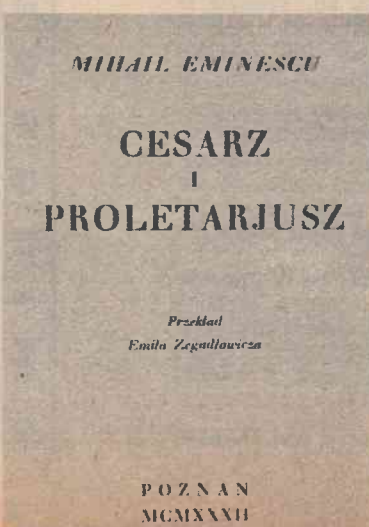
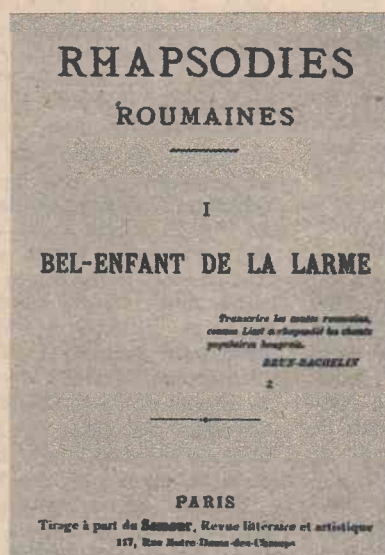
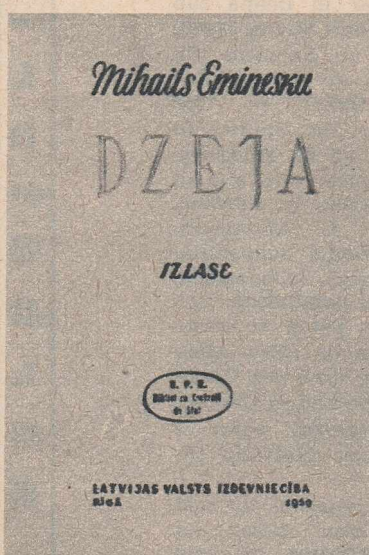
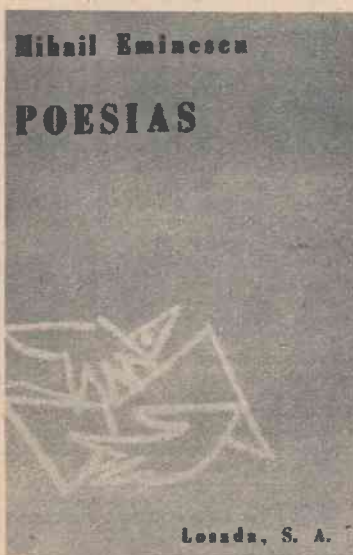
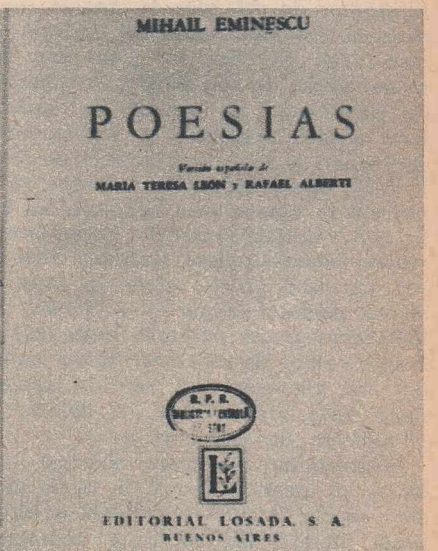
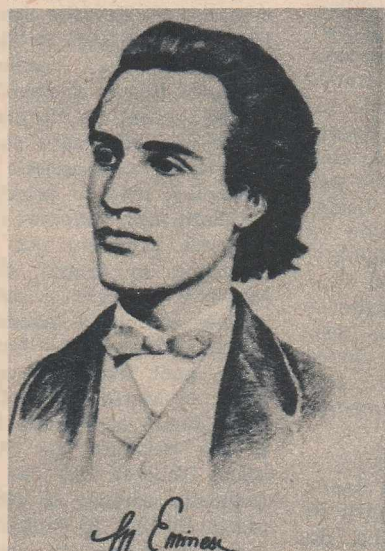
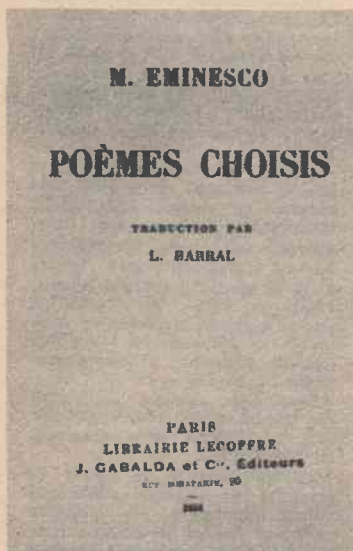
Receptîndu-l ca atare, străinii au descoperit în Eminescu nu numai un excepțional creator de imagini, ci și un mare umanist, a cărui operă, prin conținutul și mesajul ei, a devenit, după expresia scriitorului sovietic G. Leonidze, „un bun sacru și al altor popoare“.

Pentru a stîrni însă asemenea concluzii, literatura eminesciană trebuia mai întîi cunoscută. Strădaniile de a o populariza în străinătate prin traduceri corespunzătoare au început încă în anii cînd poetul mai era în viață. Ele au continuat în deceniile următoare, pentru ca după Eliberare să primească o amploare deosebită. Numele lui Eminescu a ajuns astăzi familiar din America pînă în Indonezia, din Scandinavia pînă în Argentina și din Japonia

Aurel MARTIN

(Continuare în pag. 6)

NESSOU

pînă în Anglia. Opena sa e temă de dizertații academice și prilej de variate exegeze, iar versul său e rostit cu emoție în cele mai diferite idiomuri. O recentă statistică, de altminteri incompletă, publicată de Dumitru Copilîn în *Lucașărul*, arăta că în afara tălmăcirilor apărute în presă, se cunosc la ora actuală 81 de volume (ediții diferite) cuprinzînd texte eminesciene transpuse în 31 de limbi și că aceste texte au fost comentate în 52 de studii monografice redactate în 16 limbi.

Cele mai vechi traduceri par a fi cele în limba germană, apărute într-o antologie de poezie românească (populară și cultă) tipărită la Leipzig în 1881 și într-o nouă ediție la Bonn. În volum figurau poeme sociale (*Scrisoarea III, Scrisoarea IV*), erotice (*Dorința, Despărțire, De cite ori, Iubito, O, râmii*), de inspirație folclorică (*Revedere, Ce te legeni, codrule*), sonetele, *Lucașărul* ș.a. Peste cîțiva ani, în 1887, se fac primele tălmăcirii în italianește, sub semnătura lui Marco Antonio Canini, într-o vastă antologie de poezie erotică. În 1888 Eminescu începea să fie deja cunoscut în Europa, *Dicționarul internațional al scriitorilor de azi*, scos de Angelo De Gubernatis la Florența, situîndu-l „printre cei mai mari poeți din țara sa” („au rang des premiers poètes de son pays”). În 1889 e tradus în ungurește, în același an apărînd într-o revistă maghiară și un studiu despre *Alexandri și Eminescu* (semnat de D. Armin). În 1890 opera eminesciană începe să fie cunoscută în Franța, prin strădania lui L. Bazin. În 1891, academicianul F. Kors, iscălește în revista *petersburgheză Russkaia misl* tălmăcirea sonetului *Oricite stele*. În 1894, în versiunea poetului bulgar D. K. Popov, apare la Sofia *Somnoroase păsărele*. Între 1897 și 1899, Ivan Krasko, devenit mai tîrziu unul dintre cei mai reprezentativi scriitori slovaci, traduce *Peste virfuri, Înger și demon, Împărat și proletar, Scrisoarea II* ș.a.

În deceniile următoare numărul tălmăcirilor se va înmulți sensibil, în unele țări depășind simpla formulă ocazională a inserării în presa literară sau cotidiană. Îndrăgostiți de vraja versului eminescian, de nouitatea viziunii estetice a marelui poet, traducători de presfăgîu vor încerca să ofere cititorilor grupaje mai masive, publicate de astă dată în culegeri speciale. Alături de poeme, încep a fi traduse și unele nuvele. Lucrări de doctorat sau articole scrise în nemțește, ungurește, franțuzește sau în alte limbi vor mări interesul pentru Eminescu, ajutînd la o mai bună penetrație a lui în alte culturi. Creația sa va ajunge, în prima jumătate a secolului nostru, să înregistreze astfel traduceri sau comentarii în principalele țări ale lumii.

Uneori autorii tălmăcirilor sînt romîni, buni cunoscători de limbi străine, altele sînt poeți de peste hotare care, prin intermediul unei versiuni franceze sau germane, dau o haină nouă versului eminescian. Una dintre cele mai izbutite traduceri engleze e semnată de compozitorul român Dimitrie Cuclin, o alta de Petre Grimm, fost profesor de literatură engleză la universitatea din Cluj. Nu o dată, tălmăcirile sînt efectuate de oameni de cultură de prestigiu internațional, buni cunoscători ai limbii romîne. E vorba, de pildă, de versiunile italienești datorate lui Ramiro Ortiz și Umberto Cianciolo. Altele, traduceri sînt girate de scriitori de mare suprafață, cum e Bernard Shaw, care semnează prefața culegerii tipărite la Londra în 1930.

Spuneam că în această perioadă aria de răspîndire a tălmăcirilor din Eminescu se lărgește substanțial, înglobînd geografic toate continentele și, în unele cazuri, influențînd chiar creația umora dintre poezii străini atrasi de frumusețea unică a versului eminescian. Un scriitor ca bulgarul Stoiian Mihailovski, de pildă, avea pe masa de lucru portretele lui Eminescu și al lui Edgar Alan Poe; unul dintre cei mai de seamă poeți albanezi, Lasgush Poradeci, e puternic înrîurît de lirica scriitorului nostru; de asemenea, slovacul Ivan Krasko ș.a.

Într-un asemenea context de prefiire europeană, facilitată de înmulțirea traducerilor în franceză, italiană, germană sau engleză, numele lui Eminescu ajunge să fie receptat și în alte țări. În Albania, prin ostria lui Mitrush Kuteli, începînd cu anul 1929; în Polonia prin efortul lui Emil Zegadlowicz care tipărește în 1932 *Împărat și proletar*; în Cehoslovacia, în 1927 și 1937, prin intermediul Bozenei M. Sesian; în Suedia, în 1926, prin revista *Ergo* din Uppsala care publică tălmăcirile realizate de poetul Hjalmar Psilander; în Spania, începînd cu 1921, cînd în revista hispano-americană *Atlantida* apar 6 poezii eminesciene; în Grecia, în 1937, sub semnătura poetului Mistachide. În lumea arabă, numele lui Eminescu e popularizat de sirianul Emil G. Muracade care prin 1939 traduce, între altele, *Rugăciunea unui dac*; în idiș lirica eminesciană apare, în 1922, în cuprinsul unei antologii masive de poezie românească realizată de către S. Segall, și mai tîrziu sporadic în oitvea tălmăcirii datorate lui Iacob Gropper; în japoneză, în 1922 Ubusaka traduce un fragment din *Lucașărul*, iar G. Băgulescu tălmăcește în *Revista academiei naționale* din 1936 *Peste virfuri*; în Statele Unite ale Americii Carol Clark publică, în paginile suplimentului literar al ziarului *New York Herald* (1928) *Lucașărul, Mortua est, Scrisoarea II*.

Dar cea mai mare răspîndire peste hotare a scrierilor eminesciene se realizează în anii postbelici, cînd în principalele limbi de largă circulație apar culegeri reprezentative și studii de mare amploare. Aș cita, în privința traducerilor, în primul rînd ediția tipărită la Moscova în 1950 și mai ales cea din 1958, aceasta din urmă însumînd un număr de 117 poezii, prefațate de Iuri Kojevnikov. Aș aminti, apoi, excelenta versiune spaniolă efectuată de Maria Teresa León și Rafael Alberti și publicată la Buenos Aires în 1958, precum și cea datorată lui Hubert Juin (1958) în limba franceză sau cea, cuprinzînd poezii de dragoste, editată, în 1964, în Italia de către Mario Ruffini. În Bulgaria, în colecția „Poezii lumii” a apărut nu demult o culegere semnată de poezii Maria Grubeșlieva, Dimităr Pantiliev și Iordan Stratiev; iar în Belgia sub iscălitura academicianului Robert Văvier (1960) cîteva poeme, printre care un fragment din *Împărat și proletar*. La Praga, sub titlul *Umbre pe pinza vremii* s-au tipărit în 1958 tălmăcirile lui Ivan Krasko, la Tbilisi, în georgiană în 1956, cele ale lui G. Abașidze, la Ierusalim, în 1953 în ebraică, cele ale lui Iehoshua Tan-Pay, iar la Erevan, în armeană, în 1959, cele ale lui I. Mardarian. Lista poate fi, desigur, substanțial îmbogățită, consemnînd traduceri în chineză, indoneziană, sîrbă, turcă, tătară, latină sau ucraineană. Așa cum, la capitolul studii, ar putea fi cîteva exegeze realizate în Franța de către Alain Guillerrou, în Italia de către Rosa del Conte, în ungară de către Gáldi László sau în Uniunea Sovietică de către K. F. Popovici, autor al unui substanțial studiu închinat motivelor sociale în poezia eminesciană.

Esențial mi se pare a fi interesul tot mai larg de care se bucură în lume opera celui mai mare poet român, dragostea cu care oamenii de cele mai diferite apartenențe naționale se apropie de creația lui. Trecînd în revistă fenomenul, îți vin în minte, fără să vrei, vorbele lui Toma Nour din romanul *Geniu pustiu*. Socotînd omenirea „o prismă cu mii de colori, un orcubeu cu mii de nuanțe”, eroul eminescian chema „popoarele la o alianță sacră contra tiranilor celor răi ai pămîntului, la exilarea din regula lumii a maieștăților meschine, a diplomaților giți ai opiniunii zilei, a rebelului, în care se varsă atîta sînge din inima cea sîntă a popoarelor”.

Sub semnul acestui mesaj, înscris în întreaga operă eminesciană, larga audiență a acesteia în toate țările își găsește o supremă motivare. E, în fond, mesajul umanist pe care poporul român, constructor al unei noi vieți, îl trimite, prin Eminescu, umanității.

Aurel MARTIN

e m i n e s c u s ă r b ă t o r i t o e m i n e s c u s ă r b ă t o r i t

Comemorarea celor 75 de ani de la moartea lui Mihail Eminescu este anunțată în întreaga țară printr-un bogat mănunchi de manifestări artistice intitulate „Zilele Mihail Eminescu”, organizate de Uniunea Scriitorilor în colaborare cu alte instituții.

Un festival literar-muzical ce va avea loc în București, la care vor participa reprezentanți de seamă ai vieții noastre culturale, precum și comentatori de peste hotare ai operei lui Eminescu, vor fi prologul sărbătoririi marelui nostru poet.

Uniunea Scriitorilor, împreună cu Academia Republicii Populare Romîne, vor organiza o sesiune științifică festivă la ale cărei lucrări își vor aduce contribuția și cunoscuți critici literari străini. Oaspeții, însoțiți de o delegație de scriitori romîni, vor face apoi un pelerinaj la Casa memorială „M. Eminescu” din Ipotești.

Două expoziții festive „Viața și opera lui M. Eminescu” vor fi deschise în rotunda Sălii Palatului R.P.R. (sub auspiciile Muzeului literaturii romîne) și la Biblioteca Academiei R. P. Romîne.

Radiodifuziunea romînă a dedicat geniului poeziei romînești o bună parte din emisiunile literare ce vor avea loc între 5 și 15 iunie. Astfel în cadrul „Momentelor din istoria literaturii romîne” conferențiarul universitar George Ivașcu va prezenta opera eminesciană.

„Mihail Eminescu — lucașărul poeziei romînești” este titlul unei emisiuni ce va cuprinde evocări aparținînd lui Sadoveanu (înregistrările sînt luate din fonoteca de aur a Radiodifuziunii). Despre viața și specificul creației eminesciene vor vorbi, într-o serie de alte manifestări radiofonice, academicienii Perpessicius, Iorgu Iordan, Al. Philippide, profesorul Augustin Z. N. Pop.

Emisiunea „Oameni de seamă din istoria culturii universale” din ziua de 15 iunie este consacrată lui Eminescu.

Editurile noastre au înclus în planurile de apariție numeroase volume omagiale. În colecția „Scriitori romîni” a Editurii pentru literatură, vor apare primele trei volume din ediția Perpessicius; vor fi cuprinse poeziile antume și postume, precum și culegerile de literatură populară însoțite de un studiu introductiv, variantele poeziilor, note și comentarii. Editura pentru literatură pregătește de asemeni: „Studii eminesciene” (culegere de articole semnate de G. Călinescu, Perpessicius, T. Vianu, Al. Philippide, Al. Dima, Șerban Cioculescu, Constantin Ciopraga, G. C. Nicolescu), „Titanul și Geniul în poezia eminesciană” (studiu semnat de Matei Călinescu), „Proza eminesciană” (studiu de Eugen Simion), o ediție a poeziilor ilustrate de Ligia Macovei și o alta a prozei literare, precum și un volum de poezii în format de buzunar.

Editura tineretului are sub tipar o culegere „Iiliputană” de 336 pagini din hîrtie biblie, legată în piele și o ediție de masă în colecția „Biblioteca școlarăului”.

Actori de frunte ai teatrelor noastre vor recita nemuritoarele versuri ale lui Eminescu cu prilejul numeroaselor matinee literare și recitaluri pe care le pregătesc instituțiile teatrale, televiziunea și radioul. Piesa lui Mircea Ștefănescu „Eminescu” va fi prezentată în premieră pe scena Teatrului Național „I. L. Caragiale” tot în aceste zile festive.

În București și în principalele orașe ale țării vor avea loc simpozioane urmate de programe artistice în cadrul cărora vor conferența cunoscuți oameni de cultură, iar în întreprinderi, instituții, școli, case de cultură, cluburi și cămine culturale se vor organiza conferințe pe tema „Mihail Eminescu — lucașărul poeziei romînești”.

Universitățile muncitorești și populare vor prezenta cursanților expuneri despre viața și opera marelui nostru poet.

Cu prilejul sărbătoririi lui Eminescu se va emite un timbru special și se va bate o medalie comemorativă.

M. MIHĂILESCU

AGENDA FLACĂRA

Ne-am adresat scriitorului Eugen Barbu cu rugămintea de a ne spune, în câteva cuvinte, la ce lucrează în momentul de față.

— Am reluat munca pentru revizuirea și îmbunătățirea romanului meu „Șoseaua nordului”, în vederea apariției celei de-a doua ediții. Lucrez totodată la un volum de versuri, închinat dragostei și frumuseții, volum pe care îmi propun să-l intituliez „Osinda soarelui”.

Tinăra cîntăreață Agatha Druzescu, laureată a celui de-al II-lea Concurs internațional „George Enescu”, a debutat pe scena Teatrului de operă și balet al R. P. Romine, susținînd rolul titular din opera „Aida” de Verdi.

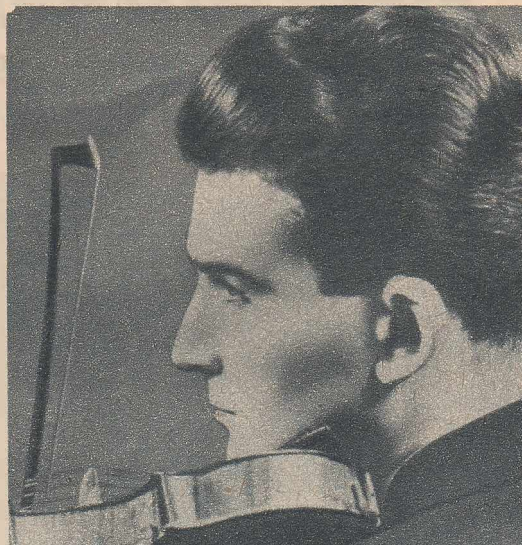
— Acum — ne-a spus Agatha Druzescu — mă pregătesc cu grijă în vederea participării la cel de-al III-lea Concurs internațional „George Enescu” ce va avea loc la București în luna septembrie.

Cu un deosebit interes a fost primit de publicul american spectacolul cu piesa „Hamlet” de Shakespeare, montat pe scena teatrului Lunt-Fontanne din New York. De altfel piesa a avut două capete de afiș remarcabile: John Gielgud, cunoscut actor și om de teatru englez, care a semnat regia și Richard Burton (pe care l-am apreciat în rolul lui Jimmy Porter din filmul „Privește înapoi cu minie”) în Hamlet.

Cu frumoasa actriță sovietică Natalia Fateeva spectatorii noștri au făcut cunoștință în filmul „Bătălie în marș”, unde a interpretat rolul Tinei Karamiș. Apoi am revăzut-o în Lița din „Prietenul nostru comun”, iar mai recent în comedia „Trei plus două”. În prezent Fateeva turnează în „Noi, oamenii sovietici”, film în care interpretează rolul unei tinere femei trimise cu o misiune primejdioasă în spatele frontului.

Violonistul francez Christian Ferras va concerta la București pe data de 15 iunie cu Filarmonica de stat „George Enescu”, iar la 17 iunie va prezenta un recital în sala radioteleviziunii. Artistul parizian a participat — obținînd frumoase succese — la concursul „Marguerite Long — Jacques Thibaud”, la Festivalurile Bach (de la Strassbourg) și Brahms (de la Hamburg), Pablo Casals (de la Prades și Porto Rico), Beethoven (de la Bonn).

Apreciata cîntăreață Petula Clark, care ne-a vizitat nu demult țara, a compus recent muzica filmului „Cu cuțitele scoase”, fiind în același timp și una din interprete. În curînd, ea va juca în Anglia în comedia „Lecție de dragoste”, alături de Maurice Chevalier și Pat Boone. Engleză de origine, cîntăreața s-a stabilit în Franța acum șase ani. Petula Clark este mama celor doi copii cu care o vedem în fotografie.

La cei 60 de ani (împliniți la 17 mai), marele actor francez Jean Gabin — pe adevăratul său nume Jean-Alexis Moncorgé — este în plină forță de creație. 33 de ani de activitate pe platourile cinematografice, zeci și zeci de filme l-au făcut cunoscut și apreciat în întreaga lume. Filmul său cel mai recent — al 75-lea în palmares — se intitulază „Monsieur” și este realizat în regia lui Jean-Paul Le Chanois.

Doi tineri cineaști din Dallas, pînă acum necunoscuți, Harold Hoffman și Larry Buchanan, au realizat un film artistic tinzînd să demonstreze că nu Oswald l-a împușcat pe președintele Kennedy. Filmul imaginează procesul ce ar fi trebuit să aibă loc în cazul cînd presupusul asasin n-ar fi fost ucis de Ruby. În film au fost distribuiți actori foarte asemănători la chip cu eroii evenimentelor. În fotografie, interpretul lui Oswald.

Teatrul Național „I. L. Caragiale” va întreprinde, între 16 iunie și 4 iulie, un turneu în mai multe orașe ale țării: Cluj, Baia Mare, Satu Mare, Oradea, Timișoara, Craiova, Sibiu și Brașov. Cu acest prilej se vor prezenta spectacole cu piesele „Moartea unui artist” de Horia Lovinescu, „Nora” de H. Ibsen, „Adam și Eva” de Aurel Baranga și „O femeie cu bani” de G. B. Shaw. În fotografie, o scenă din „Adam și Eva” de Aurel Baranga.

ADEN-BAB EL-MANDEE

„Arcadia“, marele vas de pasageri al companiei engleze „P. O. Orient Lines“, spinteca lin apele Mării Arabiei. Din când în când, la intervale aproape regulate, valuri cu coame învolburate se izbeau neputincioase de corpul de un alb imaculat al vasului. Parcusesem peste 5.000 de mile din drumul nostru din Japonia spre țară.

Note de călătorie

„ADEN — SHOPPING PARADISE“

De pe puntea de promenadă întrezăream conturul vag al portului Aden, ultima noastră oprire înainte de a intra în Marea Roșie. Sutele de turiști și oameni de afaceri americani, englezi, canadieni și australieni, strânși pâlcuri-pâlcuri, scrutau orizontul cu binocluri și-și pregăteau aparatele de fotografiat și de filmat. În frânturile de fraze care ajungeau până la mine asemenea zumzetului unui roi de albine, desprindeam mereu același refren: „Aden — shopping paradise“ (Aden — raiul cumpărăturilor). Vecinul meu, dl. Adderley din Ohio (S.U.A.), om de afaceri experimentat și bun cunoscător al condițiilor locale, se străduia cu amabilitate să-mi explice avantajele cumpărăturilor făcute la Aden, unde cele mai multe mărfuri sînt de 2-3 ori mai ieftine decît în S.U.A.

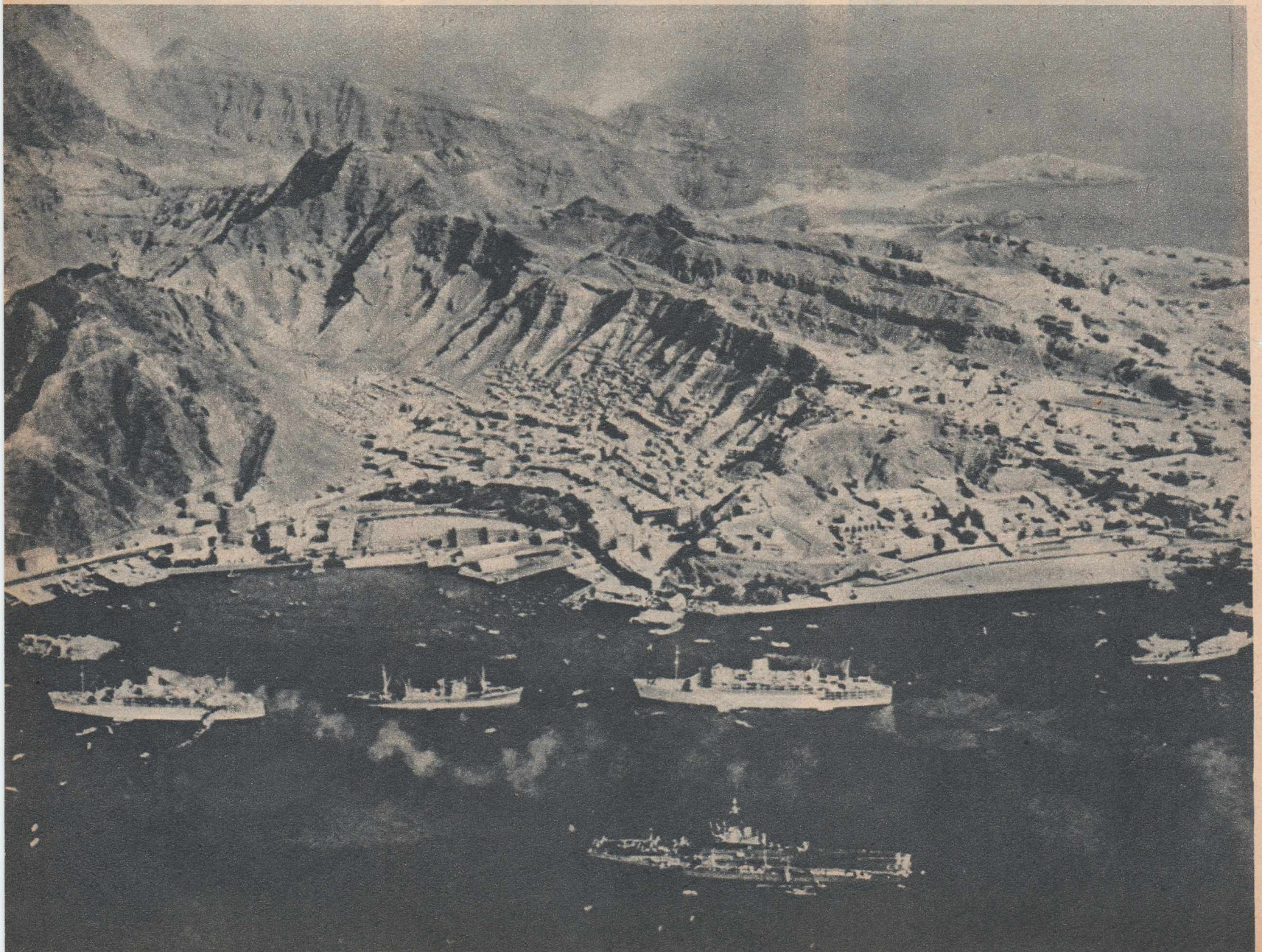
În Aden — spunea dl. Adderley — nu există tarife ori control vamal. Oameni și mărfuri din toate părțile lumii pot intra și ieși liber. Aici fac

cumpărături peste 250.000 de turiști anual. Fiica d-lui Adderley, Suzy, o fată cam de 14 ani, cu bucle roșcate, intenționa să-și cumpere „o păpușă care să meargă, să vorbească și să... plîngă cu lacrimi“.

Convorbinea ne-a fost întreruptă de o scurtă manevră. Pilotul, venit în întâmpinarea noastră cu o șalupă rapidă, s-a urcat pe bord pentru a conduce nava spre port.

Adenul, aflat la capătul unui intrând la extremitatea de sud a Peninsulei Arabice, are o poziție geografică extrem de avantajoasă. Golful, cu o lățime de 8-12 km, protejat de un lanț de munți golași și stîncoși împotriva vînturilor ce bat dinspre pustiu, este un loc foarte bun pentru staționarea vaselor. Am văzut în port multe vapoare, mai ales petroliere, care plecau spre Golful Persic, Extremul Orient sau Australia. Marile companii petroliere folosesc Adenul ca punct de transbordare și centru de prelucrare a petrolului extras din regiunea Golfului Persic. De-a lungul țărmului, asemenea unor mari bolizi argintii,

Portul Aden. În stînga se vede o parte din rezervoarele de petrol, în centru — cartierul european, iar în fund — cartierul arab.

PORT SAID

Port Said. Aici se termină Canalul Suez.

sclipsesc rezervoarele uriașe de țigări ale companiei „British Petroleum”, care are aici și o mare rafinărie.

Am debarcat la cheiul ce poartă numele prințului de Wales și, însoțit de un tânăr ghid arab, m-am îndreptat spre cartierul central, dominat de filiale ale băncilor și marilor societăți engleze. Orașul te impresionează prin contrastele sale izbitoare. În cartierul european ai impresia că te afli într-o stațiune climaterică. Vilele elegante, cu ferestre largi și terase albe, sînt ferite de priverile trecătorilor prin garduri vii de arbori cu coroane bogate, aduși de departe în acest ținut pîrjolit de soare. Aici locuiesc ofițerii și funcționarii coloniali și e ușor de presupus că în asemenea condiții viața devine mai suportabilă chiar și în lunile cele mai călduroase.

În cartierul arab „Crater”, denumit așa pentru că este situat pe locul unui fost crater vulcanic, domnesc însă foamea, mizeria și epidemiile. De-a lungul ulicioarelor înguste pe care le-am parcurs erau înșiruite case mărunte din piatră, pe jumătate dărîmate și atît de aglomerate încît oamenii — și, ici, colo, câte o capră — se adăposteau pînă și în grote săpate în lava pietrificată. Așa trăiesc mii de arabi — muncitori petroliști, portuari și din construcții, șomeri, hamali și muncitori necalificați. Salariul pe care-l primesc muncitorii arabi fiind infim, nu e de mirare că mulțimea care umple seara ulicioarele din „Crater” are un aspect atît de sărăcăcios.

Pe străzile orașului, negustori ambulanzî își oferă la fiecare pas mărfurile cele mai diferite, de la mere din Somalia și halva turcească, pînă la mașini de ras Remington și perle din Japonia. Pe una din aceste ulicioare i-am reîntîlnit pe cunoscuții mei de pe vas, Mr. și Miss Adderley, înconjurați de o droaie de negustori care le ofereau păpuși de toate mărimile. Suzy părea puțin dezamăgită. I-am întregat cum merg cumpărăturile. „Prost — îmi răspunse fata — păpușile acestea știu să meargă și să plîngă, dar nu vorbesc”.

TARA CELEI MAI BUNE CAFELE

Părăsind Adenul, „Arcadia” s-a îndreptat spre nord-vest și, după puțin timp, la orizont a apărut din nou uscatul. Ne apropiam de strîmtoarea Bad el-Mandeb — în traducere din limba arabă :

Poarta lacrimilor. Numele ciudat al strîmtoării, atît de binecunoscut nouă din versurile lui Coșbuc, își are originea în timpuri străvechi, cînd mulți pescari arabi și-au pierdut viața din cauza curentilor marini, extrem de puternici aici.

Intr-adevăr, datorită lățimii reduse a strîmtoării — în medie 17 km — apa de suprafață se îndreaptă spre Marea Roșie cu o viteză de 4-6 km pe oră, iar la o adîncime de circa 200 de metri un curent mai sărat se scurge în sens invers, din Marea Roșie spre Marea Arabiei.

Strîmtoarea are cîteva brațe, despărțite de un șirag de insule dintre care cea mai mare este Perim. Aceasta domină întreaga regiune și asigură Angliei, a cărei colonie este, o poziție strategică pe care arabii o aseamănă pe drept cuvînt cu cea a Gibraltarului sau a Singaporelui.

După ce am trecut prin canalul Abu-Ail în dreptul farului de la Jebel-at Tair, „Arcadia” a luat direcția Marea Roșie. „Mediterana” Oceanului Indian se întinde de la sud-est spre nord-vest, între 12°14' și 30° latitudine nordică. Lungimea ei medie este de 1.932 km, iar lățimea maximă de aproximativ 305 km.

Pe înserat marea majoritate a pasagerilor erau preocupați de pregătirile pentru „dinner” și viața de noapte obișnuită de pe bord, cu dans, cinema și jocuri de noroc. În zare se profilau coastele Yemenului, dar puțini erau cei care admirau de pe punte priveliștea — deosebit de frumoasă dinspre mare — a orașului Hodeida, cel mai mare port al țării. Printre casele orbitor de albe se reliefa siluetele moscheilor împodobite cu sculpturi în piatră și turazuri subțiri, care străpungeau parcă cerul cu vîrfurile lor, conturîndu-se clar pe fondul întunecat al cerului și dînd orașului o înfățișare de basm.

Ibn al Bair, ghidul nostru, originar de pe aceste meleaguri, privea melancolic spre țarm. „Yemenul — ne spuse el — este țara celei mai bune cafele din lume — «Mocca»”. Adusă de pe plantații, aflate la mare depărtare, la Hodeida, cafeaua se curăță, se sortează, se ambalează și se încarcă pe vapoare pentru a fi trimisă în diferite părți ale lumii.

Piața portului e plină de lăzi, cherestea, saci, pe care îi manevrează hamali cu o bucată de pînză înfășurată în jurul soldurilor.

Locul cel mai însuflețit al orașului este bazarul,

deschis aproape zi și noapte. Dughenile sînt acoperite cu rogojini care apără de soarele dogoritor munți de fructe, dulciuri, țesături, vase, articole de fier, mobilă din lemn de alun. Bijuterii iscusite te ademenesc cu pietre scilpitoare, cu sîdef și perle.

Înfășurate din cap pînă în picioare, femeile stau jos, pe pămînt, și prăjesc în ulei coca din care prepară o prăjitură specifică Orientului. Copii goi, unii fiind vădite semne de rahitism, dar cu mărgelile albastre la gît — „să-i ferească de deochi” — se încuncă printre picioarele oamenilor. Pretutîndeni vezi măgăruși încărcăți cu bidoane de apă, căci apa e aici o marfă. Munca istovitoare, sub razele dogoritoare ale soarelui, devine și mai grea datorită lipsei de apă dulce.

O AUTOSTRADĂ MARITIMĂ...

A doua zi pasagerii „Arcadie” erau preocupați, ca de obicei, de programul lor obișnuit de dimineață: micul dejun, tenis pe punte, înot în bazin și plajă. În ciuda brizei și a vitezei vapoarelor, era foarte cald: termometrul indica +45°C la umbră, iar umiditatea era de 80%. Marea Roșie se caracterizează de altfel prin lipsa totală a precipitațiilor, prin temperaturi ridicate în tot cursul anului și prin frecvența mirajelor, care uneori îl fac pe călător să aibă senzația că vede, la distanțe de peste 150 kilometri, oaze și așezări omenești.

Admirăm de pe punte reflexele ciudate ale apei

Radu COMȘA
(Continuare în pag. 22)

Lucrările de grafică militantă ale lui Aurel Jliquid au devenit personaje principale în filmul Ninel Behar.

Pe scurt DESPRE SCURT-METRAJE

Emblema studioului „Alexandru Sahia” a încetat de multă vreme să definească doar jurnalul cinematografic și filmul documentar, în sensul strict al termenului. Ca un fluxu cu numeroși afluenți, producția sa adună, alături de jurnalele săptămânale de actualități, alături de reportajele cinematografice din cele mai diverse ca tematică și ca factură, felurite alte scurt-metraje, științifice, de artă, didactice, mici folioane satirice ș.a. Nimic mai firesc, deci, că filmele anchetă, surprinzând oamenii „pe viu” și invitând, într-o manieră agitatorică, publicul însuși să se pronunțe asupra unor probleme de interes cetățesc aflate la ordinea zilei (să cităm „Casa noastră ca o floare”), coexistă în listele de realizări ale studioului cu creații pronunțat lirice, de o subtilă vibrație poetică (bunăoară „Ritmuri potrivite”). Varietatea preocupărilor și a genurilor abordate de cineaștii de aci se va reflecta, prin urmare, fie chiar parțial, în aceste succinte însemnări despre unele realizări mai recente.

UN EMOȚIONANT BALET AL FLORIILOR

...aduce pe ecran Sergiu Nicolaescu în scurt-me-

trajul său în culori „Memoria trandafirului”, care ne-a reprezentat în acest an la Festivalul internațional al filmului de la Cannes. La debutul lui ca regizor cu acea „Primăvară obișnuită” — atît de neobișnuită la drept vorbind — inginerul Nicolaescu pornea de la un iscusit procedeu tehnic și, cu ajutorul microfilmărilor dădea cursivitate mișcării imperceptibile a florilor și descoperea privirilor noastre miracolul de grație și ritm al universului floral. Tehnica dispărea lăsînd locul poeziei.

De astă dată, drumul parcurs de originalul cineaștii a fost întrucîtva altul. Stăpîn pe resursele obiectivului cinematografic, el s-a servit de procedeul macrofilmării pentru a pune în valoare o generoasă idee umanistică. Trandafirul și ciclamele, expresie a purității și gingășiei, compun pe ecran un balet simbolic și înfruntă, robust, sălbatică dezlănțuire a războiului care usucă și ucide totul în jur. Alegoria scontată de realizator se impune fără echivoc. Ritmul dramatic al montajului, ca și inspirata asociere a unor din pasajele muzicale cu imaginile florilor zburcîndu-se dureros, pîrînd că-și apără dreptul la viață cu o eroică sfișiere în

contorsionările lor, contribuie efectiv la închegarea ideii poetice a filmului. „Memoria trandafirului”, remarcabil prin ineditul unui mesaj major, a fost primit de altfel și la Cannes cu multă căldură, aplaudat îndelung în seara

vizionării și calificat de personalități de seamă ale filmului drept unul din cele mai valoroase scurt-metraje prezentate în festival.

„UN ARTIST ACUZĂ O LUME”

...și-a intitulat Nina Behar filmul pe care l-a consacrat valorosului nostru grafician Aurel Jliquid. Și nu este numai un titlu care sună adecvat cînd e vorba de o trecere în revistă a creației acestui consecvent artist militant. Însăși substanța filmului relevă combativitatea și verva neiertătoare cu care artistul a luat atitudine împotriva unei orînduirii sociale nedrepte, a denunțat mecanismul exploatații și asupririi, s-a solidarizat cu cei mulți, oropsiți și umiliți.

Experiența regizoarei în materie de film de artă (amintim din realizările ei „Luchian” și „Itinerar prin Galeria de artă universală”) se răsfrînge pozitiv atît în construcția de ansamblu a acestui scurt-metraj dens și pasionant, cît și în selecționarea și ordonarea imaginilor desenate aduse înaintea aparatului de filmat (operator Doru Segal). Între o expunere pe orizontală, urmărind cronologic viața și opera lui Jliquid și una pe verticală — investigarea în profunzime a universului său creator prin atenta studiere a desenelor în vederea desușirii tendințelor fundamentale ale operei, Nina Behar a optat pentru a doua soluție, evident mai puțin simplă, dar mai seducătoare. Așa se face că pe ecran lumea personajelor lui Jliquid pare să prîndă viață, încremenirea liniilor în tuș sau cărbune dinamizîndu-se sub privirile obiectivului cinematografic avid să dezvăluie semnificații, să lumineze intimitatea gîndurilor artistului. Trecerile de la o temă la alta se realizează cu dezinvoltură și putere asociativă, dominantă fiind demonstrarea unității de

viziune a artistului de-a lungul operei sale pătrunsă de ideea înaintate.

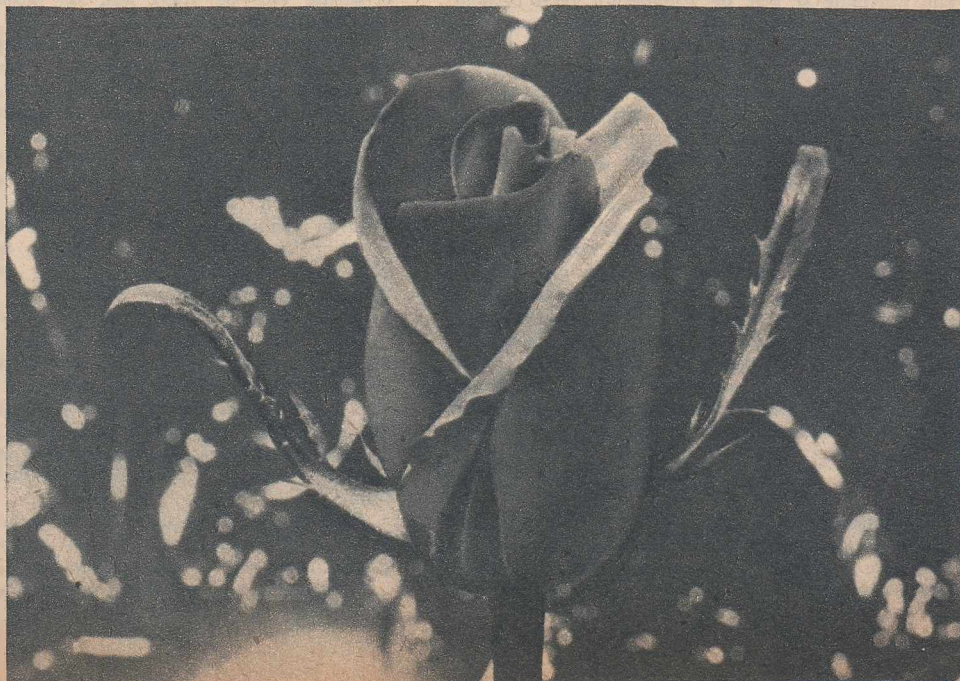
OMAGIU LUI MIHAIL SADOVEANU

Tot năzuința de a apropla publicul, prin intermediul filmului, de personalitatea unui mare creator — în cazul de față neîntrecutul prozator care a fost Mihail Sadoveanu — a generat și cele două filme ale regizorului Gheorghe Horvat, „Cîntecul amintirii” și „Întîlnire cu Lizuca”. Ar fi inutil să mai dovedim dificultatea unei atari întreprinderi, dată fiind complexitatea și diversitatea operei sadoveniene. Tocmai de aceea se cuvine a fi remarcate în primul rînd emoția și respectul profund cu care cineaștii au pășit pe continentul vieții și creației lui Sadoveanu. Încercarea de a însufleți pe ecran ceva din atmosfera inegalabilă a scrierilor marelui artist al cuvîntului își atinge ținta în unele momente de evocare a clipelor de istorie cuprinse în paginile romanelor lui Sadoveanu sau în reconstituirea cu plenitudine a sentimentului naturii (în „Cîntecul amintirii”). Vraja „Dumbravei minunate” care a încîntat copilăria atîtor generații, planează aici și colo în episodul trecut în pădure, din filmul „Întîlnire cu Lizuca”. Emoționează de asemenea vederea pe ecran a chipului scriitorului, care-și citește unele din pasajele incluse în banda sonoră.

Totuși, ambele filme suferă din cauza unei tendințe ilustrative, care face ca de prea multe ori imaginile filmate să nu fie decît o repetare cuminte a ceea ce spun textele alese din opera scriitorului. De asemenea, deranjează unele lungimi și o dezvoltare cam stufoasă, cu poticneli și reveniri, a scenariului în „Cîntecul amintirii” (C. Mîtru și Al. Struțeanu), ca și caracterul rudimentar al trucajului în „Întîlnire cu Lizuca”.

Mihail LUPU

Regizorul-inginer se dovedește un adevărat poet al universului floral.

FILME DESPRE CARE SE VORBEȘTE

CIOCÎRLIA

Eroina acestui film (prezentat la recentul Festival cinematografic de la Cannes) este o fată urâtă, greu de măritat, care devine pentru familia ei motivul unei vieți reținate, sufocată de convenții și minciună. Adaptat după un roman al prozatorului maghiar Dező Kozsoltóányi, filmul realizat

de László Ránódy evocă viața unui orașel de provincie din Ungaria începutului de secol XX. În rolurile principale apar actorii Klári Tolnay, Antal Páger (laureat al Premiului de interpretare al Festivalului de la Cannes) și Anna Nagy.

CARAVANA ALBĂ

Printre filmele remarcate la Festivalul de la Cannes figurează și această lucrare de debut a doi tineri realizatori gruzini, Eldar Șenghelala și Tomaz Meliava.

Prin modalitățile cinematografului poetic, folosit cu predilecție de cineștii din Georgia, filmul „Caravana albă” îi poartă pe spectatori prin întinsele pășuni ale Transcaucaziei, alături de păstorii care practică străvechea transumanță în condițiile noi ale vieții sovietice. În fotografie: actorii Ariadna Șenghelala și Spartak Bagașvili.

CLIFF RICHARD povestește istoria cinematografului

Gran Canaria, principala insulă din arhipelagul Canarelor, a fost recent „cucerită”. Conchistadorul e Cliff Richard, iar armata sa, formația de muzică ușoară „The Shadows”. Sosit aici în vederea turnării unui film, tânărul cântăreț englez și ansamblul său instrumental sînt ținta interesului cînefililor de pe insulă, care-i escortează în grupuri compacte în fiecare din deplasările lor, de la hotel și pînă la plantațiile de bananieri unde au loc filmările exterioare.

Realizat de regizorul Sidney Furie, filmul se intitulă „Wonderful life” (Viață minunată) și își propune să valorifice filonul deschis cu marele succes cinematografic „Tinerii”. Asemenea acestei comedii muzicale și conform legilor genului, filmul „Wonderful life” va înmănușea și el, în jurul unei

intrigi lipsite de pretenții, o serie de numere muzicale și coregrafice.

Punctul culminant va fi constituit de tabloul intitulat „Istoria cinematografului”, în care Cliff Richard întrușipează un mare număr de personaje-tip ale istoriei filmului. Vor fi necesare pentru această performanță nu mai puțin de douăzeci de schimbări de costume. Astfel, tânărul cântăreț are prilejul de a-și împlini un vis din copilărie, acela de a juca un rol de cow-boy. Și nu o singură dată ci de trei ori: prima dată va fi un erou de „western”, cu pistoale la șold și o mustață fi-roasă, apoi un cow-boy cântăreț cu recuzita de rigoare — calul și chitara (în fotografie) — iar în cele din urmă un cow-boy dansator în „blue-jeans”.

A. R.

MAREA EVADARE

Printre realizările cinematografului americane se numără și filmul „Marea evadare”, semnat de regizorul John Sturges. Vechi specialist al genului „western”, Sturges a făcut din majoritatea producțiilor sale un soi de epopee a cuceririi vestului sălbatic, clătind bărbăția și camaraderia care constituie idealul etic al eroilor săi. „Marea evadare” — adaptare de James Clavell și W. R. Burnett după o carte de Paul Brickhill — relatează o seamă de fapte reale, apropiate de noi în timp și spațiu, deoarece e vorba despre o evadare spectaculoasă dintr-un lagăr nazist de prizonieri. În ciuda ambianței autentice — exterioarele filmului au fost turnate la fața locului, în Germania — optica redării evenimentelor păstrează însă ceva din spiritul și mitologia „western”-ului.

Ne aflăm, așadar, într-un lagăr de prizonieri de război, dar nu unul obișnuit, ci unul în care regimul de teroare specific lagărelor naziste e agravat de măsurile luate pentru a stinge orice gând de evadare recidivitelor adunați aici. De altfel comandantul, colonelul von Läger, a avut grijă să-i avertizeze: „Din acest lagăr nu va mai scăpa nimeni!” Dar comandantul englez Bartlett (Richard Attenborough), căpitanul american Hills (Steve Mc Queen), australianul Sedgwick (James Coburn) și polonezul Danny Welinski (Charles Bronson) — înșiși hitleriștii au ajutat la formarea celei mai bune echipe de „speciațiști” în evadare. În scurt timp se organizează sub conducerea lor o acțiune menită să redea libertății cîteva sute de prizonieri. Sub nasul sentințelor și al comandantului se fac provizii de alimente, se croiesc haine civile, se desenează hărți, se falsifică acte de identitate și... se începe săparea simultană a trei tuneluri.

Evadarea a început. O alarmă aeriană survine la momentul oportun pentru a distra atenția paznicilor. Dar calculele n-au putut prevedea totul și numai 76 de oameni au izbutit să se strecoare afară din lagăr.

De-a lungul Germaniei naziste, cîteva zeci de oameni îi hărțuiesc pe hitleriștii, menținînd uniți întregi în stare de alarmă, pînă izbutesc să se strecoare peste graniță. Cu prețul multor sacrificii, eroii „Marii evadări” și-au făcut datoria: să scape din lagăr și să susțină frontul de luptă un număr cit mai mare de ostași inamici.

Intr-o distribuție de o mare varietate tipologică, dar unitară în stilul sobru de interpretare, s-a distins în primul rând actor Steve Mc Queen, care de altfel a primit Premiul pentru cea mai bună interpretare masculină al Festivalului de la Moscova.

Ana ROMAN

O scenă spectaculoasă din film.

A. R.

CINEAȘTII
PREGĂTESC

GIULIETTA ȘI DUHURILE

Despre ultimul „Fellini” aflat pe șantier, se știe deocamdată foarte puțin. Ca de obicei, regizorul italian e de ajuns de rezervat cu informațiile privind filmul în perioada de gestație. Dar deoarece diverse surse au răspîndit zvonul că autorul „Cabiriei”, ar fi căzut în patima ocultismului, Fellini a avut grijă recent să declare presa că — întocmai ca și pentru lucrările sale anterioare — el studiază cu meticulozitate domeniul de activitate ales, în cazul de față diversele mijloace folosite de magie, dar că noul său film va fi mai înțel de toate o comedie.

După o serie de filme cu o atmosferă sumbră, apăsătoare, cum erau „Dolce Vita” sau „8 1/2”, „Giulietta degli spiriti” va aduce un ton nou în opera sa, fiind o poveste veselă, filmată în culori, cu mulți actori comici și în care lanțușia va fi lege. Eroina principală — interpretată firește de Giulietta Masina, soția lui Fellini și actrița sa preferată — este o făptură simplă, candidă, dezarmată, din familia Gelsominei și a Cabiriei. Într-o lume în care obscurantismul și superstiția sînt la ele acasă, ea pare predestinată să cadă victimă atracției „duhurilor consolatoare”.

Pe marginea a ceea ce ar putea fi un comentariu satiric la adresa totului exercitat în societatea italiană de azi de practicile ocultiste Fellini își propune să cerceteze și să „facă să lasă din domeniul neguros al superstițiilor unele raporturi ale individului cu o anumită parte, mai puțin cunoscută, a propriului său eu”. Mai mult decît celelalte arte, cinematografia este — după părerea lui Fellini — capabilă să exploreze, să cuprindă, dimensiuni noi ale gândirii și trăirilor omenești.

În fotografie: Federico Fellini, al cărui film „La strada” îl vom vedea în curînd pe ecrane.

E. R.

Se împlinește de atunci o jumătate de secol. O jumătate de secol de când, în plină vară, tunurile au început să bubuie, mitralierele să latre și oamenii să moară. O jumătate de secol de când asupra lumii s-a coborât un zăbranic negru, luminat doar de flacăra exploziilor. O jumătate de secol de când a izbucnit primul război mondial.

Primul — din multe motive. Pentru prima oară în vârtejul ucigător al unei conflagrații au fost tirite simultan douăzeci și opt de state de pe toate continentele. Pentru prima oară bătăliile s-au dat pe o zonă imensă, care se întindea pe uscat de la Țindao, în China, pînă la coasta occidentală a Africii, iar pe mare de la peninsula Jutland pînă la insulele Falkland. Pentru prima oară oamenii s-au vinat reciproc în văzduh. Pentru prima oară un singur măcel a făcut nouă milioane de morți și zeci de milioane de schi-lozi, orfani și văduve, pustiind țări întregi.

CUM A IZBUCNIT PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Vara tragică '914

Războiul din 1914-1918 a fost determinat de tendința spre o nouă împărțire a lumii între marile puteri, ale căror interese se ciocneau ca urmare a dezvoltării inegale a statelor capitaliste în epoca imperialismului. Pe acest fond de contradicții s-au greșit o serie de manevre diplomatice, falsuri politice, șantaje morale sau greșeli grosolane, care, fără a fi cauze esențiale ale conflictului, i-au precipitat declanșarea și i-au mărit proporțiile. Despre aceste evenimente, dintre care unele au figurat pe pagina întâia a ziarelor vremii iar altele au rămas mulți ani îngropate în arhivele secrete ale cancelariilor, ne vom ocupa în cele ce urmează.

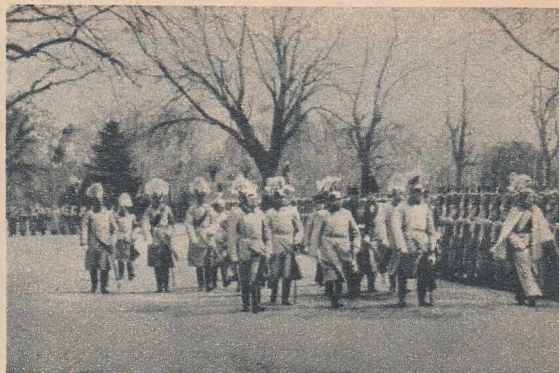
„La belle époque”

Sau „die schöne alte Zeit”. Sau „the good old time”. Frumoasa epocă! Așa i s-a spus perioadei care a premers războiului... după ce

ea luase sfârșit. Nostalgicii rochiilor ce măturau pământul, ai gambetelor bombate și ai uniformelor cu brandenburguri au creat, după 1918, un mit duios despre modul de trai din anii antebelici. Conform acestei legende, pe vremea aceea viața era fericită, fără griji, fără preocupări și se desfășura după tipicul libretelor de operetă cu muzică de Lehar, Offenbach sau Sullivan.

Și într-adevăr, pe hipodromurile de la Longchamp și Ascot, la regatele de la Kiel sau la balurile Operei din Viena, bijuteriile doamnelor și jobenele de mătase ale domnilor reflectau orbitor razele soarelui sau luminile candelabrelor. Kaizerul Wilhelm al II-lea al Germaniei își purta maiestuos mantia albă și coiful cu țepușă aurită. Marele duce Vladimir al Rusiei pierdea într-o singură noapte la Monte Carlo contravaloarea unei moșii de 4.000 de hectare. Baronul Rotschild din Paris cumpăra soției sale un briliant de 16 carate, pentru a contracara

Parăzile militare și trecerile în revistă erau distracția Kaizerului Wilhelm al II-lea.

Arestarea lui Gavrilo Princip, imediat după at

efectul produs de achiziția unui imens colier de perle veritabile de către vărul său de la Londra, tot un Rotschild și tot baron.

Da, pentru oamenii aceștia viața era frumoasă. Pînă și necazurile lor aveau un cachet aristocratic. Înalta societate a Europei îl compătinea pe țar pentru șubreda sănătate a fiului său, sau lăcrima de mila împăratului Franz Joseph, al cărui fiu moștenitor la tron se sinucisese din dragoste, sau se scandaliza de infidelitatea conjugală a primului ministru britanic, lordul Asquith, sau se indigna din vîrful buzelor de orgiile sadice ale sultanului Abdul Hamid. Dar cu asemenea necazuri se putea trăi — și se putea trăi bine.

Cu condiția să fi făcut parte din infima castă a privilegiaților. Numărul acestora era însă de cîteva zeci de mii în toată Europa, iar bătrînul continent număra în 1913 — ultimul an de pace — 465 de mi-

Spre front.

în Rusia. În iunie 1914, cu două luni înainte de a începe ostilitățile, la Bologna, Ancona și în alte orașe ale Italiei s-a desfășurat „săptămâna roșie”: pentru a face să coboare de pe clădiri steagurile roșii ale proletariatului a fost trimis un întreg corp de armată, dar luptele au fost îndârjite și în cursul lor unul din generali a fost nevoit să se predea muncitorilor.

Așa arătau culisele decorurilor stilizate ale „frumoasei epoci”. Și lista e departe de a fi epuizată. În ea nu sînt cuprinse nici luptele de eliberare ale irlandezilor de sub jugul britanic, nici mișcările pentru independență ale românilor, cehilor și celorlalte națiuni asuprite din imperiul austro-ungar, nici neîncetatele răscoale din „închisoarea popoarelor” care era Rusia țaristă, nici tragedia colonizării Africii și Asiei. „Frumoasa epocă” era o

Nicolae MINEI
(Continuare în pag. 14)

Marele tribun al proletariatului francez, Jean Jaurès, vorbește maselor, în 1913, despre pericolul izbucnirii războiului. În iulie 1914 Jaurès avea să cadă victimă unui atentat, într-o cafeană din Paris.

lioane de locuitori. Pentru ei, epoca era mult mai puțin frumoasă, așa cum o dovedește creșterea considerabilă a valului de nemulțumire a maselor populare, care, în unele țări, lua forme revoluționare. Bariadele ridicate în 1905 pe străzile Petersburgului și Moscovei nu numai că au zguduit din temelii tricentenara dinastie a Romanovilor, dar au băgat în sperieți toate familiile domnitoare — și pe atunci imperiile și regatele erau majoritare în Europa. Răscoalele țărănești din România lui 1907 nu au putut fi înăbușite decît cu prețul a 11.000 de vieți. În deceniul care a precedat izbucnirea războiului, au avut loc în medie pe an 1.000 de greve ale muncitorilor în Franța și 2.000 în Germania. În 1910 Portugalia și-a alungat monarhul. În 1911 țărăniile din regiunile viticole ale Franței s-au răscolit și un regiment trimis pentru a-i reprima li s-a alăturat. În 1913 s-au înregistrat oficial 2.500 de mișcări muncitorești

minuscule construcție de mucava înălțată pe gigantice temelii de suferință, mizerie, deznădejde și moarte.

O pace sui-generis

Apologeții timpurilor al căror prohod l-au intonat primele focuri de armă trase în 1914 obișnuiesc să vorbească despre ele ca despre o eră în care omeniile nu trăia sub amenințarea războiului, o eră în care pacea părea a se fi instaurat pe vecie. Istoria îi dezmente. „Frumoasa epocă“ a fost desfigurată de numeroase cicatrice provocate de praful de pușcă, iar marea conflagrație a fost cit pe aci să izbucnească — în câteva rinduri — înainte de data la care s-a declanșat.

Războiul anglo-bur, care a durat pînă în 1903, războiul ruso-japonez din 1905, războiul italo-turc din 1911-1912, cele două războaie balcanice din 1912 și 1913 — iată intermezzo-urile oficiale ale „pașnicei“ ere de la începutul secolului nostru. Dar, în afara lor, sabia a fost pe punctul să fie trasă din teacă în multe alte ocazii. Co-

mentabil. Kaizerul dispunea de un efectiv de patru milioane de soldați și o uriașă înzestrare de artilerie. Anglia, forță maritimă prin excelență, a început să construiască în 1906 tipul de supracuirasat cunoscut sub numele de *dreadnought* („nu se teme de nimic“), care avea o viteză de 21 de noduri și tunuri de 12 țoli. Franța conta pe invincibilitatea „micului său infanterist“, pe care-l instruia pînă la istovire în tehnica luptei la baionetă, după canoanele clasice ale războiului de mișcare, îmbrăcîndu-l în același timp în tunică albastră și pantaloni roșii, și făcîndu-l astfel o țintă vizibilă și ușor de atins. Un dispreț la fel de mare, atît pentru tehnica nouă de luptă cît și pentru viețile ostașilor pe care-i comandau, au arătat și generalii ruși, care pentru a repurta o victorie rapidă se bizuiau pe elanul cavaleriei căzăcești și pe „fenomenala capacitate de îndurare“ a infanteriștilor.

În laboratoare și în sălile de proiectare ale uzinelor de armament se pregăteau în cea mai mare taină viitoarele mijloace deucidere: gaze asfixiante, tunuri de mare

căsătorindu-se numai cu o contesă, fără sînge regal în vine, îl iritase și mai mult pe împărat, care nu pierdea o ocazie de a-l umili în public. Călătoria la Sarajevo era de la început cunoscută ca plină de pericole, totuși nimeni de la Curte nu a încercat s-o împiedice.

Nu numai atît. Măsurile de protecție obișnuite în cadrul unei astfel de vizite oficiale nu au fost respectate. Numărul polițiștilor era foarte mic — 150 — iar armata aproape cu desăvîrșire absentă. Guvernatorul austriac al Bosniei, avertizat prin informatorii săi de probabilitatea unui atentat, nu se emoționase de loc, ba chiar, în loc să întărească paza o micșorează și mai mult, trimițîndu-și agenții în câteva sate vecine.

Sub un soare arzător, convoiul de mașini se îndrepta spre primăria orașului. La un moment dat, șoferul automobilului în care se afla arhiducele a văzut aruncîndu-se o bombă spre vehiculul lui. Instinctiv, el a apăsat pe accelerator și bomba a trecut deasupra, rostogolindu-se pe stradă pînă sub roțile automobilului următor, pe care l-a aruncat în aer.

1 august 1914 — Pe străzile Berlinului se citește ordinul de mobilizare generată.

Londra, 1914. La un oficiu de recrutare.

lonialismul — „marea forță creștină civilizatoare“, după expresia marchizului de Salisbury — a adus de două ori Franța și Germania în pragul conflictului. Constatînd că Marocul intra treptat sub influența Franței, în ciuda unui tratat care-i recunoștea independența, Wilhelm al II-lea a ținut în 1905 o cuvîntare la Tanger, prin care amenința practic cu represalii militare pe „cei care vor încerca să ocupe această țară“. Șase ani mai tîrziu, un vas de război german a ancorat în rada altui port marocan, Agadir, și a cerut fâțiș cedarea întregului Congo francez. De amîndouă părțile, conflictul a fost cu greu evitat, mai precis: amînat.

Și tot de două ori a mobilizat monarhia austro-ungară împotriva Serbiei, după ce ocupase, în 1908, Bosnia și Herțegovina. La rîndul ei Rusia abia aștepta un prilej să atace „omul bolnav al Europei“, cum era numită Turcia pe atunci și să ocupe strîmtorile. Tensiunea dintre Rusia și Germania a crescut considerabil o dată cu construcția liniei ferate strategice Berlin-Bagdad și instalarea, în 1913, a unui general prusac în fruntea garnizoanei din Constantinopol. Cercurile conducătoare ale Franței visau să-și ia revanșa pentru înfrîngerea suferită din partea Germaniei în 1871 și să recupereze provinciile Alsacia și Lorena. Financiarul britanic erau profund indispuși de avîntul luat de producția industriei germane și de concurența pe care le-o făcea aceasta pe piața mondială. Germania urmărea reîmpărțirea coloniilor și a sferelor de influență în favoarea ei.

Motive de conflict, deci, cu duiumul. Și pregătiri în vederea lui, de asemenea. Conferința ținută la Haga în 1907 pentru a pune capăt cursei înarmărilor a eșuat la-

calibru, aruncătoare de flăcări. Submarinele făceau primele lor încercări de navigație, încă timide: de fiecare dată cînd vasul se scufunda, în sala mașinilor era luat un șoa-rece și moartea lui prin asfixie era semnalul de ridicare la suprafață. Amiraliile englezi le considerau „cavouri plutitoare“ și nu vedeau nici un avantaj în folosirea lor. La fel cum mareșalul francez Foch spunea despre avioane că „sînt foarte bune pentru sport, dar inutile pentru armată“.

Marile state imperialiste erau împărțite în două tabere: de o parte Tripla Înțelegere sau Antanta (Anglia, Franța, Rusia) de cealaltă: Tripla Alianță (Germania, Austro-Ungaria și un partener care avea să iasă din alianță — Italia). Se dădea ultimele bătălii diplomatice pentru atragerea într-una sau alta dintre coaliții a țarilor mici — România, Bulgaria, Turcia, Grecia etc. Butoiul cu pulbere era plin. Nu mai rămînea decît ca cineva să dea foc fitilului.

Atentatul

28 iunie 1914. La Sarajevo, capitala Bosniei recent anexată de Austro-Ungaria, mulțimea a fost scoasă cu sila pe străzi pentru a primi, cu un entuziasm de comandă, vizita moștenitorului tronului, arhiducele Franz Ferdinand, cu ocazia unor manevre militare, avînd un caracter provocator. Cu mustața lui răsucită în sus „à la Wilhelm“, greoi și încăpățînat, arhiducele nu era de loc iubit de Curtea imperială de la Viena. Unchiul său, octogenarul împărat Franz Joseph, nu putea să-l suferă. În locul menținerii alianței claselor stăpînitoare austriece și maghiare, el s-a gîndit la crearea unei „Austrii mari federale“. „Mezalianța“ pe care Franz Ferdinand o făcuse,

în ciuda acestui incident, ceremonia a continuat să se desfășoare conform programului prevăzut. La primărie, Franz Ferdinand, galben și tremurînd din tot corpul, a strigat celor de față:

— Vin aci într-o vizită și sînt primit cu bombe!

Nimeni nu i-a răspuns nimic, iar primarul s-a grăbit să-și citească începutul discursului pregătit cu multă vreme înainte:

— Inimile noastre sînt pline de fericire...

La înapoiere s-a hotărît ca ruta convoiului de mașini să fie modificată, dar singurul care n-a fost prevenit de această măsură a fost tocmai șoferul arhiduceului. Automobilul lui s-a angajat într-o străduță și abia atunci i s-a spus pe unde trebuie s-o ia. Profitînd de confuzie, tînărul Gavrilo Prinkip, care se afla pe trotuar la o distanță de doi metri, a tras două focuri de revolver. Un glonte l-a nimerit pe arhiduce în gît, celălalt pe soția lui în abdomen. Peste cîteva minute mureau amîndoi.

Aflînd de cele întîmplate, împăratul și-a frecat mîinile murmurînd:

— E pedeapsa dumnezeiască pe care a meritat-o!

Ceea ce nu l-a împiedicat să afișeze o durere fără margini, iar pe miniștrii săi să pună în mișcare roțile monstruosului angrenaj care avea să ducă peste o lună la declanșarea celui mai mare măcel cunoscut pînă atunci de omenire.

Luna care a urmat a fost cel mai fierbinte iulie din istorie. Fierbinte nu din cauza soarelui, ci a febrei războiului care a cuprins brusc toate curțile imperiale, toate guvernele, toate cancelariile diplomatice, toate statele majore. Dar despre aceasta în numărul viitor.

Nicolae MINEI

D i a m a n t e s i n t e t i c e

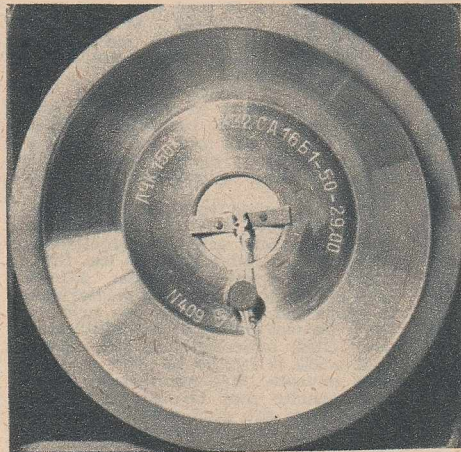
Diamantul — minereu rar, cu o exploatare anevoioasă și costisitoare — nu este decât o varietate cristalină și transparentă a carbonului, deosebindu-se de grafit numai prin poziția atomilor în rețeaua structurală.

Specialiștii sovietici au pus la punct metode perfecționate de producere pe cale sintetică a diamantelor, iar experiențe practice au arătat că aceste diamante artificiale sînt deseori mai rezistente chiar decât cele naturale.

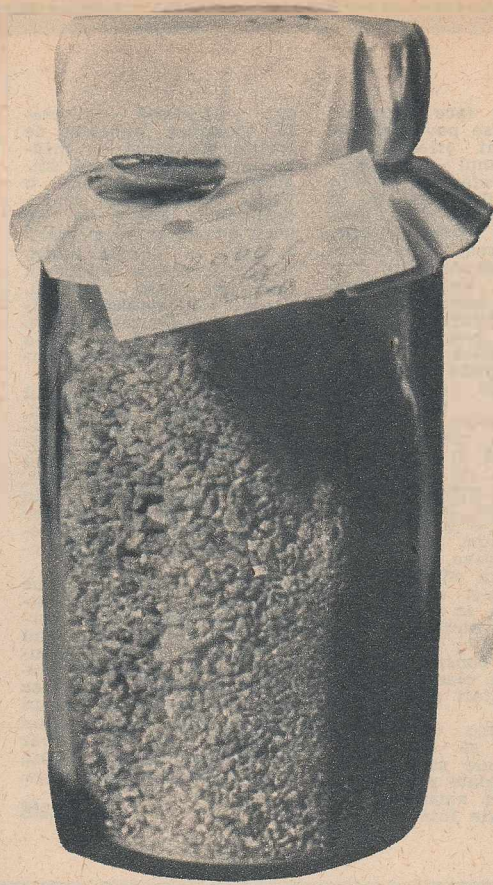
La Institutul de cercetări științifice pentru materiale și instrumente extradure din R.S.S. Ucraineană a fost elaborată tehnologia producției unor diamante artificiale obținute din grafit, cu mult mai ieftine decât cele naturale. În acest institut a fost creat și utilajul necesar transformării grafitului în diamant, punîndu-se de asemenea la punct atît procesul tehnologic al fabricării diamantelor artificiale, cît și a diverselor unelte și instrumente din sau cu diamante. Datorită muncii cercetătorilor ucraineni, cerințele industriei sovietice în acest domeniu pot fi astăzi în bună măsură satisfăcute, iar efectele economice ale realizării lor se concretizează în sute de milioane de ruble.

Problema obținerii de diamante artificiale este de altfel o veche preocupare a oamenilor de știință, explicabilă prin larga utilizare de care se bucură în tehnica modernă aceste pietre prețioase. Astfel, în industrie sînt folosite azi tot felul de unelte cu diamante ca, de pildă, diverse cujițe și burghie, instrumente pentru fasonarea polizoarelor, ferăstraie pentru tăierea granitului și a marmurei, dălți și tăişuri de sfredel pentru foraj, polizoare abrazive, discuri pentru tăierea materialelor semiconductoare, rulmenți pentru aparate de mare precizie și multe altele.

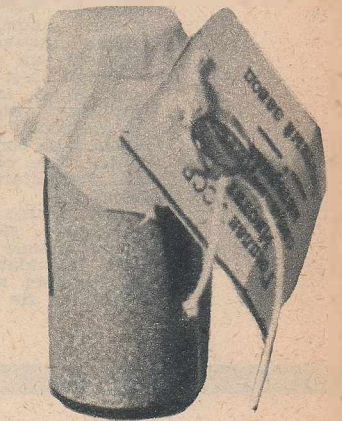
Ca să se poată forma artificial, diamantele au nevoie de temperaturi înalte de pînă la 3.000 grade și de presiuni de peste 200.000 atmosfere, adică de condiții asemănătoare celor în care se nasc în adîncurile pămîntului. Or, crearea unor asemenea condiții, fie și în laborator, ca să nu mai pomenim de industrie, a părut mult timp irealizabilă. Căutările savanților sovietici au fost pînă la urmă încununate de succese, creîndu-se astfel premisele pentru asigurarea producției de diamante sintetice pe scară industrială.

Disc din diamante sintetice. Asemenea discuri au o uzură cu 30—60% mai mică decât a celor realizate pe bază de diamante naturale.

În recipiente de cîte 500, 1.000 și 2.000 de carate, diamantele sintetice sînt expediate pe adresa diverselor întreprinderi din U.R.S.S. și de peste hotare (caratul este unitatea de măsură pentru cîntărirea pietrelor prețioase: 1 carat=0,2 gr).

Într-unul din laboratoarele Institutului de cercetări pentru materiale și instrumente extradure din Ucraina, unde a fost realizat diamantul sintetic.

ARTEA

Marin PREDA
„FRIGURI“

Ceea ce face farmecul acestei dense povestiri nu mai aparent orientale nu este exotismul; deși „Friguri“ se desfășoară în plin peisaj asiatic (Vietnam) și într-o lume de care, geografic, ne aflăm departe, interesul treaz al cititorului se îndreaptă către problematica general-umană și profund expresivă a narațiunii. Pitorescul posibil al evocării n-are decît valoare auxiliară.

Marin Preda abordează un moment decisiv din existența partizanului Nang. Anterior, acesta încercase în câteva rînduri să pătrundă în incinta aerodromului de la Kat-Bi, bază de aprovizionare a cîmpitorilor, pentru a o incendia. De fiecare dată eșuase. Acum rela de la capăt tentativa, hotărît s-o ducă la bun sfîrșit.

Pentru a-și realiza planul, Nang se bizuie pe propria-i voință, educată și modelată în împrejurări grele, și pe concursul populației, care manifestă față de cîmpitorii o profundă ostilitate.

Dar pentru ca această încercare să reușească, Nang trebuie să-și ia de astă dată toate precauțiile, să cunoască amănunțit terenul, să fie într-o dispo-

ziție sufletească echilibrată. Tatonînd punctele de sprijin ale zonei de infiltrare, descoperă o casă sin-gulară, iar într-însa o tînără fată de care se îndrăgostește. Restul nu este decît istoria gravă și suavă totodată a acestei iubiri. A iubirii dintre luptătorul maturizat dar sensibil, capabil de gingășii nebănuite, și afectuoasa Thanh, fata pe care el ar dori-o ferită de primejdii luptei.

Descifrînd sentimentul ce-i apropie pe tineri, scriitorul a notat cu finețe oscilările lui Nang între datorie și impulsul dragostei. Indecizia este, firește, trecătoare — în final amîndoi își dăruiesc forțele mișcării de eliberare, înfrîngerii dușmanului.

Ceea ce rămîne și după lectură, ca o prezentă însoțitoare, este chipul partizanului tenace, curajosul și devotatul Nang. Zbuciumul lui luminează înțele-surile povestirii, tot așa cum o metaforă sensul unui întreg poem, căci „Friguri“ este într-adevăr un mișcător poem în proză despre dragoste și eroism.

H. ZALIS

TEATRU

SPECTACOLE
PE
DISCURI

Preocuparea „Electrecordului“ de a pune la îndemîna marelui public spectacole memorabile pe texte originale și clasice, mi se pare demnă de toată lauda. Scriam și cu alt prilej în paginile Flacării despre nevoia de a păstra de-a lungul anilor — în cadrul unui repertoriu permanent — asemenea spectacole, pentru a putea fi văzute de un cit mai mare număr de iubitori de teatru. Scrisori primite la redacție din partea cititorilor susțineau această cerere, sugerînd chiar filmarea lor, ceea ce dovedește încă o dată cît de mare e interesul publicului pentru teatru, nu ca divertisment, ci ca factor de cultură și educație. Discul de teatru vine și el în întîmpinarea aceleiași nevoi. Iată de ce ne bucurăm că putem avea în discotecă unele din cele mai reușite spectacole, ca O scrisoare pierdută, Conu Leonida și schița C.F.R. de I. L. Caragiale, Revizorul de Gogol și Egmont de Goethe, Chirița în provincie de V. Alecsandri, Tache, Ianke și Cadir de Victor Ion Popa, Steaua fără nume de Mihail Sebastian și Citadela sfărîmată de Horia Lovinescu. Imprimare în foarte bune condiții tehnice, integral pe cite un singur disc — ceea ce ușurează audierea fără întreruperi — piesele sînt interpretate de actori de frunte. Astfel O scrisoare pierdută și Revizorul sînt chiar memorabilele spectacole ale Teatrului Național „I. L. Caragiale“, puse în scenă de artistul poporului Sică Alexandrescu, în distribuțiile care au obținut strălucite succese din țară și peste hotare, cu întreaga galerie de artiști ai poporului și emerți ce alcătuiesc aci un ansamblu de maeștri. Fiecare creație individuală se topește într-un joc perfect sudat, constituînd una din acele rare întîlniri între mari in-

terpreți uniți într-o creație colectivă în jurul unor texte celebre. Giugaru în Trahanache și Primar, Beligan în Mleștakov și Dandanașe, Birlic în Bobcinski, Marcel Angheliescu în Pristanda și Dobcinski, Niki Atanasiu în Cafavencu, Ion Finteșteanu în Farfuridă, Costache Antoniu în Cetățeanul turmentat și Oșip, sînt realizări definitive în teatrul nostru, adevărate spectacole-scoală. Același lucru e valabil pentru spectacolul Teatrului Național din Iași cu Chirița în provincie, o lecție de stil Alecsandri, avînd în frunte pe neîntrecutul Miluță Gheorghiu în rolul Birzoalei; sau pentru Tache, Ianke și Cadir cu creațiile de neuitat ale lui Ștefan Ciubotărașu și Jules Cazaban.

Discurile apărute pînă acum sînt prețioase și pentru că păstrează vocile, dar nu numai vocile, aș spune ceva din răsufierea, din viața unor mari artiști ai noștri care nu mai trăiesc decît în amintirea publicului. Cu cîtă emoție ascuți azi pe Timică și Sonia Cluceru în Conu Leonida față cu reacțiunea. Acest disc este o mică bijuterie antologică de mare preț. În Egmont, Mihail Popescu dă o lecție de dicțiune, stil și interpretare modernă a unui clasic. Iar în Citadela sfărîmată, cuplul Lucia Sturza-Bulandra-Maria Filottz aduce de asemenea o prețioasă mărturie a unei mari tradiții mereu reînnoite.

E de sperat ca admirabila inițiativă să continue. Ultimele stagioni au prilejuit teatrelor noastre noi succese ce ar merita să fie păstrate în discotecă. Și bine ar fi dacă „Electrecordul“ ar imprima și citeva piese din dramaturgia originală cea mai nouă. Merită.

Traian ȘELMARU

T

atăl meu este cazangiu. Lucrează la fabrica „Lemaître“, pe chelul giriei, lîngă podul de fier.

Fabrica are un coș înalt. Și o sirenă în vîrf. Cînd fluieră sirena o dată, lucrătorii trebuie să se scoale din pat. La al doilea semnal, ei au și plecat de-acasă. Iar după a treia șuierătură a-nceput munca.

Tata se scoală înșă mai devreme. „Cu noaptea-n cap“ — cum spune mama. Lui nu-i este somn niciodată. Cred că nu închide ochii de loc. Cîteodată mă trezesc noaptea. Atunci cînd pe Surdu, cîinele proprietarului, îl apucă așa tam-nisam să urle la lună. De mai multe ori pe săptămîină dom' Bică, subcomisarul, vine firziu beat acasă și începe să-njure și să-și bată nevasta. Mai mă trezesc eu și cînd pisicile scot taraful de lăutari pe acoperiș sau cînd vine cu mașina, de la chef, domnul avocat Postăvaru cu familia.

Deschid ochii încet-încet. Mi se pare că mă aflu pe o corabie care plutește lin, cu toată pinza cearșafului întinsă... Cerul e negru, înghițit de nori... Dar din cabina mea de comandă, rezemat cu capul de pernă, conduc în gînd și cu dibăcie vasul către portul cel mai apropiat...

Întorc capul. Tata e treaz. Stă și el cu fața-n sus, cercetînd parcă cerul tavanului pustiit de norii cei negri. Privește și tace. Tace și se-ncruntă. S-a-ntors pe-o rîmă. Apa tulbure a zorilor năvălită prin fereastră îl spală fața. Acum pot să-i observ dunga aspră de pe frunte. De ce n-o dormi? De ce-o fi supărat?

Poate că mîncă e grea. Am văzut eu cum se-ncopcesc în nituri coastele de cazan. Cazane de locomotivă. Mari și-nalte, cît să cuprindă o casă în burta lor.

Cazangii stau cățărați pe schelă și lovesc nasturii de oțel cu ciocanele pe muchiile late și groase cît un cap de copil: Poc!... Poc!... Poc!...

Trag pe rînd fiecare. Perechi. Cînd unul a ridicat mai sus, celălalt a și pocnit nitul în scăfirie: Poc!... Poc!... Poc!...

Da. Munca la cazane e grea. Foarte grea. Dar tata e voinic. Și priceput. O răzbate. Atunci ce-l necăjește?

Nu cumva s-a luat la ceartă cu meșterul Buică?

Buică e mărunțel la staț și negricios. Cîtu-i ziua de mare urlă că treaba merge prea încet și înjură. Înjură dacă ucenicii abia pot împinge vagonetul cu formele grele de plumb. Înjură dacă roțile vagonetului merg prea repede. Și cînd un cazan e terminat la timp, iar înjură. De ce? Trebuia isprăvit și mai din vreme! Dacă vreun lucrător, doi ori trei lipsesc oprîți de boală sau de alte ne-cazuri, dom' Buică, meșterul, iar înjură. Să-l auzi înșă cînd cilindrul e pre-dat cu întîrziere de echipa de cazangii redusă la jumătate. Nu-i ajung nici trei calendare cu sfinți, cristoși și arhangheli...

Tata ne povestește acasă despre Buică, dar în fabrică nici nu-l bagă în seamă, oricît se căznește maistrul să-l scoată din pepeni.

De ce-o fi tata supărat? Leafa, plata pentru munca lui, o primește în fiecare sîmbătă după-amiază. Așază hîrtiile și gologanul în batistă. O stringe în două la colțuri și o viră în buzunar.

Tata aduce toți banii mamei. Un leu nu chețuiește pentru el. Alți lucrători, cînd iau leafa, mai intră în cîrciuma lui dom' Vasile. Beau o țuică, două ori un sfert de vin. Mai mult nu le dă mina, deși dom' Vasile îl imbie să bea și pe datorie.

„De ce nu intri să bei și tu o țuică, Tudore?“ — îl întrebă mama.

„Las' să scăpăm înții de datorii, că

pe urmă om bea și țuică“ — răspunde el.

Cum n-am ghicit? Tata-i necăjit din pricina datorilor. Cinci mii de lei avem să-i dăm lui naș' Muscă. Naș' Muscă stă la țară. Are moară și vie, uleiniță și pămînt cît să-l încon-juri o juma' de zi cu căruța.

Mama este de la țară. La zece ani a rămas orfană de tată, în timpul primului război. După șase luni a murit de tifos și bunica mea.

Atunci naș' Muscă a luat-o pe mama s-o crească. Ce era să facă? S-a dus și i-a muncit pînă a împlinit 22 de ani. Atunci l-a luat pe tata. Tata venise să așeze uleiniță nouă, trimis de fabrică. Așa s-au cunoscut.

Naș' Muscă a spus că-i dă zestre o vacă, o scroafă și de-ale casei. Dar nu i-a dat nimic. Ba da. A împrumutat-o pe mama cu trei mii de lei, cînd a zăcut tata șase luni în spital și acasă. Îl căzuse din lanț o piesă de fier peste picior. Trei mii a luat mama cu împrumut de la naș' Muscă. Două mii sînt dobinzile. Erau mai multe. Tot cinci. Dar la flecare lună mama îi trimite bani, din datorie, prin poștă.

Tata zice că naș' Muscă a exploatat-o și acum tot o exploatează. Cînd aude asta, mama plînge. Dacă vom scăpa de datorii... Cînd n-o să mai trimitem bani, la țară, lui naș' Muscă, mama are să cumpere în flecare du-minică pîne albă. Dar n-o s-o mîncăm. Am s-o așez pe un scaun, lîngă fereastră și-o să dau la o parte per-deaua. Ca să vadă și Bubi al lui dom' Postăvaru c-avem cozonac la masă.

De ce nu i se descoace tatiu cuta de pe frunte? Pentru că-i leafa mică și nu ni se-ajung banii?

Sîmbătă seara tata pune batista pe masă. Mama se apropie de el și nici nu se uită la banii din batistă.

— Trece de te spală — îi spune ea. — Să facem mai înții socoteala — zice tata.

Mama scutură capul.

— Nu. Ești obosit. Și flămînd. Hai în bucătărie să-ți torni să te speli, c-am pus apa la fier. Și-apoi să mî-ninci, că de azi-dimineață și pînă acum n-ai luat nimic în gură.

Dar tata nu vrea. Își scutură și el capul.

— Să facem mai înții socoteala, dragă.

Cînd îl spune dragă, mamei i se umezesc ochii și nu se mai poate împotrivi.

Stau amîndoi la masă, cu frunțile apropiate, parcă lipite. Socotesc, adună, scad, împart. Mama trece cu creionul chimic pe un petec de hîrtie... Ba nu. Pe o foaie albă dintr-un caiet de-al meu vechi, de aritmetică, pune litere mari, scîlîmbătate și cifre răsucite că, în afară de ea, numai eu pot să le citesc.

Atîta pentru chirița... Atît pentru zahăr și ceai... Pîine și gaz... Fasole, cartofi, ulei și sare... Lui Nicu (asta sînt eu) îi trebuie o pereche de ciorapi groși de lînă și țîlpi la bocanci.

— N-avem încă de unde să-i luăm — oftează mama. (Ar trebui să a-uziți cum oftează ea ca să vă podidească plînsul.)

— Trebuie să-i cumpărăm ciorapi și să-i reparăm bocanci...

— De unde, Tudore?

Tata nu mai răspunde. Tace și se scarpină în cap. Asta înseamnă că este în mare încurcătură și că se gîndește cum să scape din ea. Mama îl urmărește c-o privire tristă, tare tristă... Păi chiar: de unde? Tăcem cu toții. Mîe îmi trece ceva prin cap... Dacă ar fi a mea bicicleta lui Bubi și ar vrea țuică-său s-o cumpere de la mine... Cît mi-ar da pe ea? În sfîrșit, tata strigă victorios:

— Tai din țigări!

Mama se supără.

— Atît ar mai lipsi! Mîncarea e slabă. O țuică nu te-nduri să bei, nici sîmbăta, la leafă. Dacă și din țigări o să-ți reduci...

— Tai doar jumătate... Îmi face rău fumul...

* Din volumul „Intermezzo“ în curs de apariție la E.P.L.

TATAȚI MEU

povestire de Maria ARSENE

— Nu-i adevărat!
— Mă supără la ochi...

S-a întunecat în cămăruța noastră. Mama aprinde lampa de gaz și ne spune „Bună seara!”

Tata a intrat în odale să se culce. Părea tare obosit. Mîine în zori sîrena de la „Lemaltre” are să-l smulgă din pat.

De ce-o fi tata atît de ngîndurat? Nu cumva din cauza lui Postăvaru? Avocatul Postăvaru locuiește pe ulița noastră. Peste drum, în casele lor cele noi cu etaj.

„N-am fi stat în cartierul ăsta nenorocit, dacă Victor n-ar fi fost atît de sentimental ca să repare locuința lui taică-său și să rămînă în ea” — îi spunea mamei, madam Postăvaru.

Maică-mea spăla o dată la zece zile rufele avocatului. Cucoana lui e mof-turoasă și leneșă. Nu face nici o treabă. Toată dimineața se gătește și se sulemeneste în oglindă. După-amiezile își ia cățelul în lesă și se urcă în mașina angajată cu luna ce vine s-o ducă la plimbare.

Avocatul Postăvaru este dimineața la tribunal. Pleacă cu o geantă mare plină de procese. După-amiază se-nșiră cărțile cu țărani tîrîți pe la judecătoria.

„D-ai-a nu se mută, c-a făcut vad cu

bieții oameni de la țară” — spune mama.

Familia Postăvaru are un singur copil. Pe Bubi. Bubi este cel mai răzgat băiat din mahalaua noastră. Are o odale plină cu jucării. Tren care merge cu chele. Locomotivă care pornește electric. Cutii pline cu cuburi din lemn colorate din care poți să faci castele, palate, turnuri și cetăți. O dată i-am spus să facă și hanul nostru. A ris și mi-a răspuns că-s prost.

Bubi nu scoate niciodată jucăriile în stradă. Nu-i dă voie madam Postăvaru. Doar de la fereastra etajului mi le arată să mă ațite cu ele. Eu mă fac că nu le văd. Dar tot mă uit pe furis, să nu mă observe nesuferitul de Bubi.

Intr-o seară, săptămîna trecută, după ce am mîncat ciorba de praz, am simțit miros de carne tocată și usturoi... M-am uitat la mama... S-a uitat și tata, întrebător... Nu cumva...? Nu cumva măicuța ne face o surpriză? Chiftele de carne? Mama ne privește și ea mirată. Nu cumva tata a adus vreun pachetel cu mezeluri? De unde bani?

Izul acela imbiator venea din odaia noastră, pătrunzînd în bucatărie... Am dat năvălă...

— Tată! — am strigat eu bucuros —

un sfert de salam de Sibiu pe dușumea. L-a adus Pașa, cîinele lui Bubi.

Din bucatărie nu mi-a răspuns nimic. O liniște adîncă se lăsă pentru cîteva clipe. Așteptam încrîmînt de poftă și bucurie. Apoi glasul tatii răzbi, gros, colțos, ca și cum ar fi vorbit unul dușman.

— Zvirle afară salamul și javra Postăvarilor!

De ce nu i se lipește tatii somnul de gene?

Intr-o noapte a bătut cîteva în ușa din fund. A bătut de trei ori repede, apoi o dată, mai încet. Și încă o dată la fel. Nu dormeam. Nici tata. Ne trezise puțin mai înainte dom' subcomisar care zvirise în mijlocul drumului farfurile, cuțitele și chiar pe dumneaei, nevastă-sa.

A venit un om la tata. După miezul nopții. N-au stat mult de vorbă. Tata a intrat în casă și a moșmondit ceva prin bucatărie. A scrișit po-deaua. A hîrlit mașina de gătit împinsă parcă din loc. Apoi tata a intrat în odale și... Nu mai știu pentru că am adormit.

Ieri dimineață a fost zarvă mare la fabrică la „Lemaltre”. Și la tîbăcăria lui dom' Gligore, și la fabrica de conserve „Grivița” de pe strada Linăriei.

I-a spus mama tatii:

— Dom' subcomisar Bică a intrat în circuma de lîngă noi și după ce a bătut cîteva cîzeci a început să-njure și să strige: „Au împințit comunistii cu manifeste fabricile, dar cînd om pune noi gheara pe ei... Eheheh, ce-or să mai cînte...”

Și mama l-a privit adînc și nu știu cum pe tata. Era tare speriată.

— Ce spui, Tudore?

Tata a zîmbit, a prins-o cu brațul după umeri și l-a răspuns vesel, cum nu l-am mai văzut de mult:

— Is gata cartofii, Lenuța? Că mi-e o foame...!

Deschid ochii încet. Iarși mi se pare că sînt undeva pe o corabie care plutește lin, cu toată pinza cearșafului întinsă. În tavan cerul e negru, înghițit de nori... Dar din cabina mea de comandă, rezemat cu capul de pernă, conduc în gînd și cu dibăcie vasul către portul cel mai apropiat, aflat dîncolo de perete... Luna răzbate prin fereastră ca un far, spre care îmi îndrept nava...

Stai liniștit, tăticele... Închide ochii... Odihnește-te ca să prinzi mîine puteri... Curînd vom ajunge...

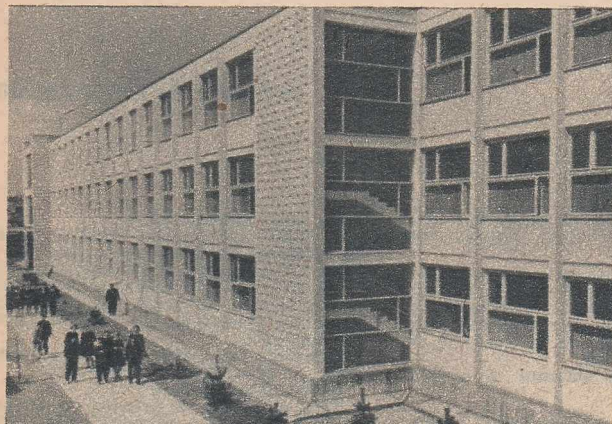
1939

Ilustrație de Lucian POPA

● „Reportajul intitulat SONDE ÎN LABORATOR («Flacăra» nr. 17 1964) a redat într-un mod interesant o serie de aspecte de muncă de la Institutul de cercetări pentru foraj și extracție” (ing. Gh. Aldea, Cîmpina) ● „Rubrica intitulată UN PUNCT PE HARTĂ este deosebit de apreciată. Continuați să publicați asemenea materiale” (Gh. Apopi, Piatra Neamț) ● „Ne-a plăcut mult reportajul ASEDIAȚI ÎN JUNGLĂ din nr. 21/1964. Dorim și alte materiale de acest gen” (Tiberiu Iosefina, Lupeni; Mihai Ștef, Brașov).

INCĂ O ȘCOALĂ

Fotografia pe care v-o trimitem redă aspectul exterior al celei mai noi construcții școlare din orașul Bacău. Ea a fost pusă la dispoziția Școlii medii nr. 4. Colectivul de constructori, pro-

iectanți și ingineri au primit cu prilejul recepției acestei frumoase construcții, calificativul „excepțional”.

Prof. V. BOGDĂNEȘ
Bacău

GINGIS-HAN

„Aș dori să cunosc câteva date istorice în legătură cu vestitul conducător mongol Gîngis-han”.

Adrian MARINESCU, elev
Buzău

Răspunde conf. univ. DUMITRU ALMAȘ de la Facultatea de Istorie a Universității București.

Gîngis-han a fost unul din vitejii conducători ai triburilor sau hoardelor mongole care trăiau, la sfîrșitul secolului al XII-lea, în regiunea Transbaicalia din Tartaria. Rătăceau cu turmele din loc în loc. Se hrăneau cu carne și cumiș — lapte de iapă. Se adăposteau în corturi de pișă, transportate pe căruțe trase de boi. Vinau cu șoimi.

Adevăratul nume al lui Gîngis-han a fost de fapt Temugin. Fiul al lui Esufai Bahadur, el era un tânăr îndrăzneț, viteaz, iscusit în luptă, șiret. Întîi s-a luptat cu adversarii triburilor tătare din jur și a rățăcit cu turmele și cu cetele lui de călăreți în valea Amurului. Apoi a ajuns generalul lui Altan-han, străpuns din Kin. I s-a încredințat sarcina de a crea o unitate a triburilor turco-mongole rătăcitoare prin uriașele stepe nord-asiatice, de la țărmul Pacificului la Marea Caspică. Și-a format o armată excelentă, cu o disciplină nemiștoare, cu o ordine de luptă perfectă și cu un meșteșug de luptă neîntrecut.

Forța esențială a armatei lui Temugin o formau călăreții-arcași, țintași fără reproș și de o nespusă îndrăzneală în atacuri. La asediul cetăților și al orașelor foloseau mașini pentru aruncat pietre, berbeci și vase cu lichid incendiar.

Ispitit de bogățiile altor ținuturi, spunînd că urmărește să combată luxul și desfrul, el a intensificat cuceririle și prada. A prădat, socotind că-i mai ușor și chiar mai onorabil decît a munci. A transformat războiul într-o înțelemicire permanentă. Astfel, cu iataganul, cu arcul și cu flăcările incendiilor, într-un sfert de veac a format cel mai întins imperiu din istorie.

A ocupat Mongolia între 1201 și 1204, proclamîndu-se Gîngis-han — împăratul universal, inflexibil. În 1209 l-a înfrînt pe Altan, împăratul din Kin, în China nordică de azi. Apoi, pentru nepotul său Kubilai, a cucerit imperiul Sun, partea de sud a Chinei.

După asta a ocupat și prădat teritoriile Horezm, Kerassan, Azerbaidjan, Georgia, Armenia, Mesopotamia, bună parte din Asia Mică. Aproape în același timp, oștile lui Gîngis-han au trecut în Europa, pe la nordul Caspice și al Mării Negre. Au obținut, în 1223, victoria de la Kolka, împotriva cumanilor și a cnezilor ruși.

Gîngis-han a murit în 1227. Uriașul imperiu făcînd de el s-a destrămat cîteva decenii mai tîrziu. Reunind prin forță popoare aflate la niveluri de dezvoltare economică și socială diferite, popoare despărțite prin cultură, limbă, obiceiuri, imperiul lui Gîngis-han nu putea dăinui. I-a dăinuit însă amintirea pustiirilor și măcelurilor săvîșite de oștile lui. Istoricul Ralph Fox consemnează versul cuprinzător și evocator al unui locuitor din Buhara, fugăr din calea cotropitorilor mongoli: „Au venit, au dărîmat, au dat foc, au ucis, și-au încălcat prada și s-au dus”.

ACASĂ LA CIPRIAN PORUMBESCU

Într-una din sălile Muzeului regional din Suceava a fost creat un colț consacrat lui Ciprian Porumbescu, compozitorul născut și crescut pe plaiurile sucevene. Au fost expuse pianul la care el a cîntat și compus, violoncelul său, note și diferite documente personale.

F. DLOPU
Cîmpulung-Moldovenesc

CE ESTE SUFLETUL?

Întrebă Mioara DURA Iași

Răspunde conf. univ. PAUL POPESCU-NEVEANU, de la Universitatea București.

O întrebare pe care oamenii și-o pun din cele mai vechi timpuri, de atunci de cînd, cunoscînd lumea înconjurătoare, și-au îndreptat privirile și asupra propriei persoane, încercînd să dezlege însăși taina cunoașterii. Cunoașterea este însă un raport între om și lumea înconjurătoare. De aceea explicarea sufletului s-a legat indisolubil de modul în care se rezolvă problema fundamentală: relația conștiință-materie.

În timpurile mai vechi, în calea explicării fenomenelor sufletești se ridicau imense dificultăți. Oamenii nu reușiseră să înțeleagă profund nici măcar fenomenele mecanice, fizice sau chimice, ca să nu mai vorbim de cele biologice, sociale și psihice. Totuși preocuparea pentru înțelegerea omului și a facultăților sale stăruia. În consecință s-au născut diverse reprezentări naive sau eronate. Astfel, pornind de la faptul că o dată cu moartea, încetînd respirația (sufierea), încetează și cunoașterea, s-a ajuns să se atribuie actului suflării (necunoscut pe atunci sub raport clinic și biologic) unele proprietăți miraculoase și oarecum independente de materie. Astfel, s-a ajuns la ideea de suflet, duh, spirit, psihic etc. — cuvinte care, în toate limbile pămîntului, derivă de la înțelegere.

În continuare, în condițiile ignoranței și sub impulsul intereselor forțelor reacționare ale societății, ruptura dintre suflet și materie s-a adîncit tot mai mult, ajungîndu-se să se atribuie celui dintîi independență față de materie, veșnicie, atotputernicie etc., etc.

BUZĂUL, IERȘI ȘI AZI

„Aș dori să cunosc cîte ceva din istoricul Buzăului”.

Gh. MIHĂILESCU
Sibiu

Răspunde prof. PĂUNA BASAMAC, director al Muzeului de Istorie din Buzău.

La origine, Buzăul a fost un țăg a cărui dezvoltare era favorizată de faptul că se găsea la întretaieriile marilor drumuri comerciale ce legau Țara Românească cu Moldova, cu Brașovul și cu Brăila. Date precise privind perioada formării orașului nu se cunosc. Cel mai vechi document în care e pomenit Buzăul este actul din 1431, cînd Dan al II-lea dă un privilegiu negustorilor brașoveni de a face comerț cu orașele Țării Românești, printre care se numără și „țîrgul buzoienilor”.

Dezvoltarea economică a Buzăului n-a mers pe o linie ascendentă. De-a lungul orînduirii feudale, această dezvoltare a fost frînăată pe de o parte de apăsătoare dominație otomană, iar pe de altă parte de anarhia feudală. O oarecare dezvoltare economică se înregistrează spre sfîrșitul secolului al XV-lea și în prima

De aici — religia, filozofia idealistă, concepția falsă despre o lume condusă de spirite supranaturale, de idei cu existență de sine stătătoare.

Materialismul, mai vechi decît idealismul și mai puternic decît acesta, a fost curentul care a luptat permanent împotriva denaturărilor spiritualiste.

În zilele noastre, fie că folosim vechile cuvinte (suflet, psihic, spirit), fie altele noi, au devenit clare următoarele:

a) sufletul este un produs, o funcțiune a materiei ajunse la cel mai înalt grad de dezvoltare în creierul uman;

b) o dată cu întreruperea vieții individuale dispăre și această latură a vieții omului denumită suflet. Rămîn numai produsele activității omului conștient și amintirea faptelor lui;

c) sufletul omenesc, fiind o funcțiune a creierului, depinde în dezvoltarea și realizarea lui în formă de conștiință, de condiții de existență socială, de însușirea limbii, a modalităților de activitate practică, a cunoștințelor elaborate de omenire. Dacă un copil este rupt de societate încă de la naștere și crește de exemplu în pădure, împreună cu animalele și astfel de cazuri s-au întîmplat) el nu ajunge să aibă conștiință, gîndire, imaginație, sentimente omenesti, ci rămîne la un nivel de dezvoltare psihică primitiv, similar celui care caracterizează animalele;

d) sufletul sau activitatea psihică îndeplinește funcțiunea de reflectare a lumii obiective (existente independente de obiectul uman).

De studiu fenomenelor sufletești se ocupă o știință specială — psihologia. În arsenalul acestei științe s-au acumulat o sumedenie de cunoștințe și mijloace prin care fenomenele sufletești sînt explicate și chiar influențate în desfășurarea lor.

PRIMELE ORAȘE ILUMINATE ELECTRIC

„În nr. 12 al «Flacării» am citit articolul intitulat «De la opaiș la lumina fluorescentă» de I. M. Ștefan. În legătură cu aceasta aș dori ca autorul să arate — în completare — care au fost primele orașe din lume iluminate electric”.

Ioan MIERE
Turnu-Severin

Începutul iluminării electrice a orașelor poate fi cu greu legat de o dată precisă. La început, s-au făcut experiențe restrîns, pentru porțiuni de străzi sau piețe, apoi, treptat, iluminatul s-a extins, cuprinzînd zona centrală a orașelor. Într-o cuprinzătoare istorie a tehnicii (Knaurs Geschichte der Technik, München-Zürich, 1959, pag. 283-284), se arată că primele încercări de iluminare electrică a străzilor folosind lămpi cu arc, s-au făcut de către mecanicul Joseph Deleuil, în anul 1842, la Paris. În 1844, tot el iluminează electric Place de la Concorde, din capitala Franței. Această lucrare amintește experimentările de iluminare electrică efectuate de M. F. Jakobi în Rusia (1849). În sfîrșit, în 1876, lămpile electrice de tip nou produse la Paris o puternică impresie, iar în 1877 ele sînt montate pe străzile pariziene.

Între 1878 și 1882, mai multe orașe experimentează iluminatul electric. Astfel, la București, Teatrul Național și grădina publică Cîșmigiu cunosc iluminatul electric începînd din 1883. Una din primele centrale electrice ale Europei a fost cea de la Timișoara; acest oraș se află de altfel printre primele de pe continent care au avut iluminat public electric (1884). În anii următori s-au construit centrale electrice orășenești, la Caransebeș (1887), Craiova și Sibiu (1896), Brăila, Iași și Arad (1897) etc.

I. M. ȘT.

POȘTA NOASTRĂ

Nicolae DUTU, Brăila. 1) Orice oficiu poștal vă poate pune la dispoziție catalogul tuturor ziarelor și periodicelor din țara noastră; consultîndu-l, puteți să vedeți tot ce vă interesează și să vă decideți la ce să vă abonați. 2) Hotărîrea a fost luată la cererea a numeroși cititori, care consideră că spațiul nostru poate căpăta o mai bună întrebuintare. 3) Nu cunoaștem. 4) Țigările pe care le-ați văzut la farmacia și la magazinele „Plafar” sînt confecționate din plante medicinale și au efect curativ în maladia denumită astmă. 5) Ceapa, usturoiul și ardeiul — și nu numai acestea! — ustură pentru că conțin substanțe ce provoacă usturimea. Astfel, ceapa și usturoiul conțin anumite uleiuri volatile cum sînt sulfura de alil, disulfura de alil ș.a. Importanța alimentară a cepei și a usturoiului constă atît în valoarea lor nutritivă (albumine ș.a.) și condimentară — cit și pentru fitoncidele pe care le conțin. (Fitoncidele sînt substanțe organice de origine vegetală, cu puternice proprietăți bactericide.) În ce privește ardeiul, acesta este foarte bogat în vitamina C. 6) Adresa — la rubrica respectivă — cînd vă va veni rîndul.

M. VOICU, Pașcani. Vă mulțumim foarte mult pentru aprecierile și pentru sugestiile ce ni le faceți. Desigur că planșa din pag. 4 s-ar putea macheta și așa cum propuneți dv. Reținem formula propusă și o vom utiliza în alte împrejurări; deocamdată însă, ne-am propus să păstrăm unitatea acestui ciclu de planșe și vom continua pe aceeași formulă pînă la încheierea lui. În ce privește nr. 1-6 ale revistei, vă sfătuim să vă adresați Direcției regionale P.T.T.R. Iași, serviciul difuzării presei — deși nu credem să aveți mari șanse de a le mai obține. Ioan PALCU, Zlatna. Curiozități de acest fel au apărut totdeauna în paginile ziarelor, ale revistelor și ale almanahurilor;

Centrul de azi al Buzăului.

Cititorii

unele dintre ele au fost nouăzeci în urmă cu decenii — astăzi sînt lucruri comune, cunoscute de mulți și tipărite de multe ori: viteza vîntului, cît cresc de repede unghiile și părul, cum se înmulțesc muștele, dansul albinelor etc.

Emil Talianu, Remuș, rn. Giurgiu. Am primit corespondența privitoare la succesele colectivităților din comuna dv. Ne bucură faptul că au terminat printre primii din raion însămirarea porumbului, că au cultivat legume timpurii pe o suprafață de 7 ha, că numărul porcilor din ferma colectivelor se ridică la 200, iar cel al puilor din ferma de păsări la 4.000 etc., etc. Am menționat aceste date pentru a folosi intructiv corespondența dv. care, altfel, dat fiind specificul revistei noastre, ar fi rămas neutilizată, deși — să recunoaștem — e scrisă cu îngrîjire și cu vioiciune. Din păcate însă ea nu depășește — și nici fotografiile — caracterul unor informații de importanță locală.

Gh. Stoica, Piatra-Neamț, Iață-ne în sfîrșit în posesia răspunsului la sesizarea pe care am trimis-o furnizorilor noștri în urma reclamației ce ne-ați făcut-o privitor la calitatea unor cerneluri cu care tipărim. E vorba, mai precis, de faptul că cerneala galbenă cu care a fost tipărită reclama de pe coperta ultimă a revistei noastre nr. 14 avea „calitatea” de a se muta cu ușurință de pe hîrtie pe... mîinile și hainele cititorilor. La reclamația făcută, fabrica de cerneluri „Aurora” din București, răspunzîndu-ne cu adresa nr. 5258/964, recunoaște că cerneala galbenă pe care ne-a livrat-o a fost de o calitate scăzută, la producerea ei folosindu-se un pigment necorespunzător. Am primit asigurări că s-au luat măsuri pentru ca această situație să nu se mai repete. De atunci pînă în prezent nu am avut a ne plînge. Să sperăm că și în viitor chimiștii de la „Aurora” vor avea milă de mîinile și hainele cititorilor noștri.

Paul Sirbu, com. Plosca, rn. Alexandria. Cu primul prilej, cînd o nouă creație a Caterinei Valente va justifica aceasta, vom publica la „Agendă” și o fotografie a artistei. Despre Verdi am publicat mai mult material anul trecut, cînd în întreaga lume s-au sărbătorit 150 de ani de la nașterea compozitorului. În ce privește opera „Attila”, lucrare din prima perioadă de creație a lui Verdi, ea a fost prezentată pentru întia oară la Veneția în 1846.

Eugen Marcu, Brăila. A corespondența cu cineva pe teme de literatură nu înseamnă doar a-i povesti conținutul unei lucrări sau a-l informa asupra celor mai noi cărți apărute — ci înseamnă a-i comunica părerea fie despre o lucrare literară în totalitatea ei, fie numai despre unele probleme ce le ridică acea lucrare — de exemplu: actualitatea ei, măiestria artistică a autorului, veridicitatea conflictelor, personalitatea unuia sau altuia dintre eroii cărții, utilitatea acestor cărți etc., etc.; la fel în materie de film sau de teatru.

Ilie M. Ilie, Ploiești. „Boala” dumitale nici măcar nu e o boală propriu-zis, ci e o problemă numai de educație a voinței. Adresează-te cu încredere medicului din circumscripția de care aparții, deoarece nu ai nevoie de vreun specialist. Principalul medic trebuie să fii însă dumneata însuși, iar principalul medicament — încrederea în posibilitatea înălțurării oricăror motive de supărare.

C. A., Focșani. Rugăm trimiteți-ne adresa pentru a vă putea răspunde.

V. SILVIAN

Sevastița Bercea, Drăgănești-Olt; Iosif Munteanu, Craiova; Ștefan Vasilescu, București; Ioan Moșoș, com. Crișciou; Nina Popescu, București; Heinrich Anton, Bocșa I; Ion Rusu, Pașcani; Ifrim Manolache, Iași; Corneliu Oprescu, Constanța — tuturor celor de mai sus li s-a răspuns prin poștă.

CITITORII CĂTRE CITITORI

Următorii cititori doresc să corespundă: Ion Stamate, muncitor, Hunedoara, bloc U 3, ap. 69: literatură, sport, cinema, ilustrate; Lidia Năstase, elevă, Rm. Sărat, str. Ana Ipătescu 32: ilustrate; Mariana Cantaragiu, elevă, Craiova, fundătura Corlățeanu 24: ilustrate; Vica și Nelu Băcanu, Galați, str. Poșta veche 2: filatelie; Ștefan Balaș, muncitor, com. Doftana, rn. Tg. Ocna: teatru, literatură, sport, ilustrate; Ion Chinaru, funcționar, Timișoara II, Piața Traian 2, ap. 21: ilustrate; Florica Gheldiu, elevă, București, str. Ghica-Tei 73 A, rn. 1 Mai: ilustrate; Filip Mihăilescu, inginer și James Paraschivescu, tehnolog, Craiova-3, Tăbăcăria Bucovăț: ilustrate; Violeta Ifrim, student, București-32, str. Mușeș 37: sport, tehnică, ilustrate; Lenuța Apetri, elevă, com. Fundul Herții, rn. Dorohoi, reg. Suceava: ilustrate; Lenuța Hușo-

șchi, elevă, com. Roma, rn. Botoșani: ilustrate; Alex. Magdalinou, elev, București-14, str. Soldat Petru Yunsu 21: filatelie; Costică Dincă, controlor tehnic, Craiova, Bariera Vileii 151: ilustrate; Vera Ana, com. Solotrina, ul. Tiăcevschi 2, reg. Zakarpatoakaia, R. P. Polonă: teme diverse (în rusă și română); Ștefan Osipiuk, Hajnawka, ul. Nalkowskiej 11, R. P. Polonă: ilustrate; Nastici Ilova, instructor de pionieri, com. Telenești, str. Cikalov 8, rn. Lazovskii, R.S.S. Moldovenească (U.R.S.S.): teme diverse; Ionel Alexandru, student, Cluj, str. Nouă 34: teme diverse, ilustrate; Zamfir Florentin, elev, Pașcani, str. Dragos Vodă 138: teme diverse, ilustrate; Gheorghe Ilie, Nelu Simion și Victor Voicu, elevi, Școala profesională de ucenici Bocșa Română, rn. Reșița: ilustrate.

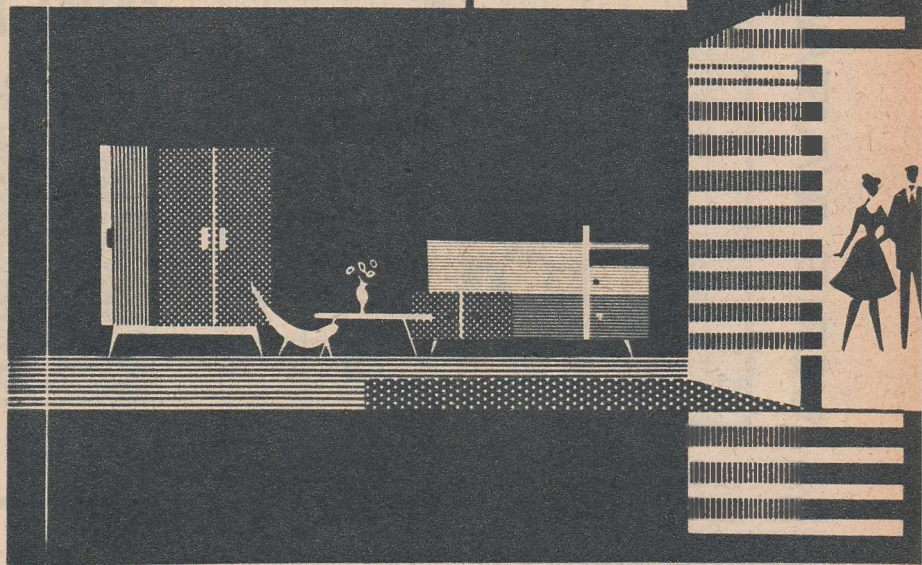
DE LA CORESPONDENȚI

În Delta. (Maxim Gherasim, Tulcea)

INCHEIATI ASIGURARI DE BUNURI ȘI PERSOANE

ADAS

Cură la domiciliu...

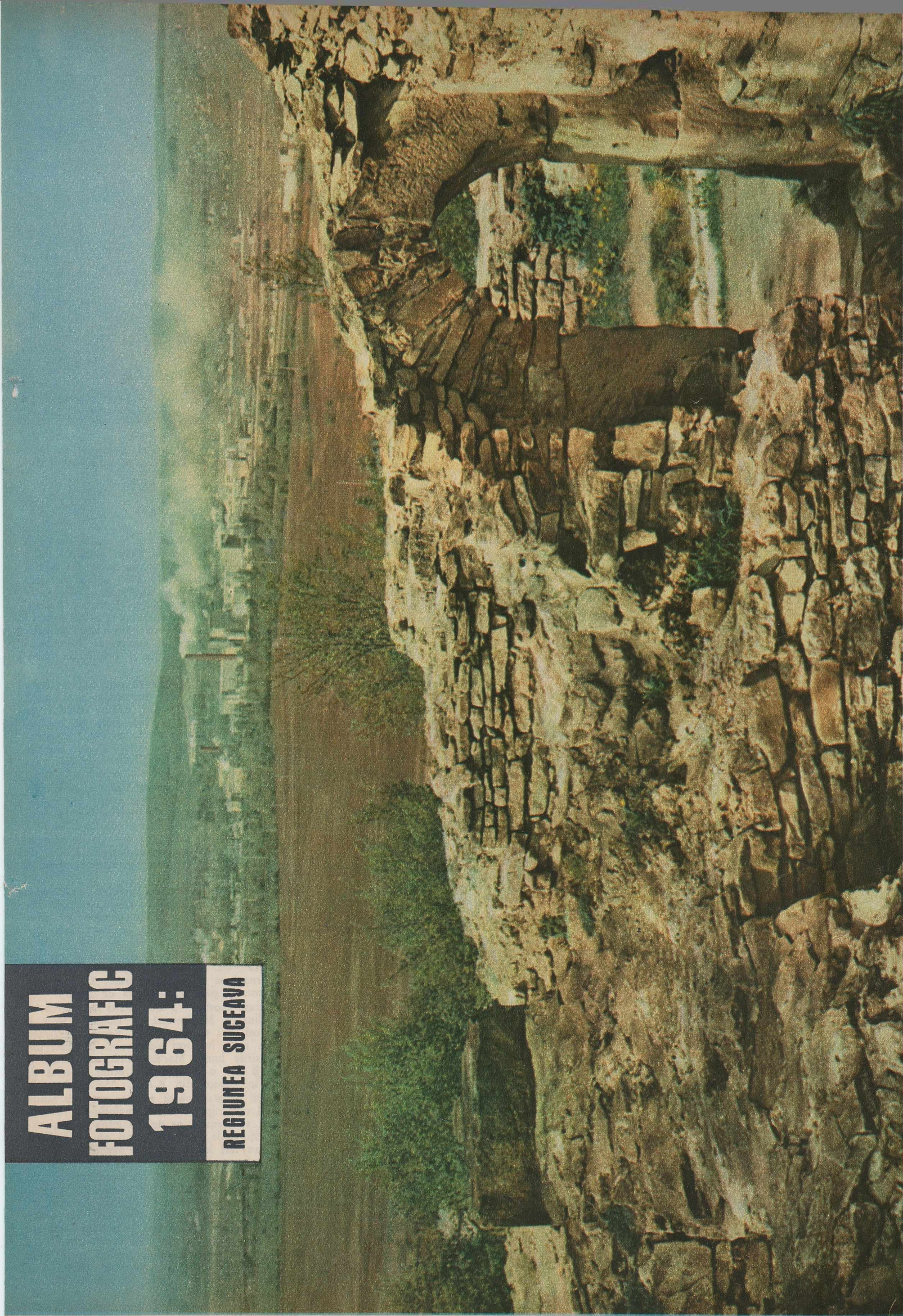
APE MINERALE MEDICINALE
SLANIC-MOLDOVA
HEBE MALNAȘ

Indicate în bolile digestive, de ficat și de nutriție

**ALBUM
FOTOGRAFIC
1964:**

REGIUNEA SUCEAVA

La poalele vechilor ziduri ale cetății Iul Ștefan cel Mare peisajul este azi modificat prin apariția noilor obiective industriale : Combinatul de celuloză și hârtie și Combinatul de industrializare a lemnului.

ADEN- BAB EL-MANDEB- PORT SAID

Etiopia, India și Yemenul sînt consumatoarele sării extrase la Aden din apa mării.

Un plăcîntar ambulant își oferă marfa spre vînzare pe străzile Hodeldel.

În „Crater”, cartierul arab al Adenului, oamenii se adăpostesc în case sărăcăcioase construite din lava vulcanului.

(Urmare din pag. 9)

care își schimbă într-una culoarea de la albastru închis la un violet roșiatic. Se pare că, în anumite perioade, datorită unei concentrații de alge — *Frishodesmium erythraeum* — apar aceste nuanțe de roșu de la care, probabil, Marea Roșie și-a primit și numele. Fauna acestei mări este similară cu cea din zona tropicală a oceanelor Indian și Pacific. Trăiesc aici peste 400.000 de specii de pești, printre care un număr mare de rechini și delfini, care de altfel au urmărit, asemenea unor umbre, vasul nostru în tot timpul călătoriei.

Am rămas uimit de intensa circulație de nave pe Marea Roșie. De multe ori, respectînd desigur proporțiile, aveam impresia că mă aflu pe o autostradă, pe care locul mașinilor l-au luat vapoarele de toate mărimile și din toate părțile globului.

SUEZUL AZI

După ce „Arcadia” a traversat Tropicul de Nord și a străbătut partea de nord a Mării Roșii, a apărut la orizont lanțul insulelor Brothers, dintre care cea mai importantă, Shadwan, impresionează prin formele sale ciudate și reflexele argintii ale soarelui în nisipul de pe țărâm.

Am intrat în Golful Suez pe înserate, vasul continuîndu-și drumul sub bolta sclipitoare a cerului, pînă cînd, în depărtare, aidoma unor licurici au apărut ghirlandele de lumini ale canalului.

În zorii zilei, avînd la bord un tînăr pilot egiptean, nava noastră s-a încolonat într-un lung convoi. O parte dintre pasageri părăsiseră vasul, pentru a pleca cu autocarele spre Cairo și de acolo la Port Said, unde urmau să ne aștepte. Ceilalți, instalați în șezlonguri și fotolii confortabile, au preferat să-și continue călătoria, alunecînd cu o viteză redusă pe acest fir de apă larg de 70—125 metri, printre două continente, spre Marea Mediterană. „La dreapta Asia, la stînga Africa” — ne informează laconic ofițerul de serviciu prin megafonele de pe punte.

Pe marginea continentului asiatic se întinde un deșert acoperit de dealuri, aproape lipsit de vegetație, punctat doar de cîte un arbust de un verde trist. În stînga, șiruri de palmieri mărginesc autostrada care se întinde de-a lungul canalului; din loc în loc ogoare rodnice — irigate cu apă dulce din Nil — sînt plantate cu orez și legume de un verde aprîns. Mașini circulă cu repeziciune pe șosea, spre nord și sud. Pe marginea canalului lucrează, sub nazele soarelui torid, muncitori egipteni purtînd haine europene sau veșminte tradiționale, albe și lungi. Peretele oblic este din cînd în cînd întrerupt și înlocuit cu tablă groasă de fier. Cîteva drage largesc canalul. Peste tot se observă mari lucrări de amenajare și construcție.

E ușor de constatat că treburile canalului merg acum mai bine decît înainte. În ultimul an înainte

de naționalizare (1955) treceau în medie cîte 40 de vase pe zi, în timp ce în 1963 numărul lor a crescut la aproape 60. Tonajul total al vaselor care au traversat canalul în 1955 a fost de circa 120 milioane, în timp ce anul trecut a fost de peste 200 milioane de tone. Pentru reparații curente și modernizarea canalului se alocă fonduri mult mai mari decît pe vremea vechilor proprietari, iar foștii acționari ai Companiei internaționale a Canalului Suez și-au și primit, în întregime, compensațiile.

Foștii proprietari afirmău că prin naționalizare comerțul mondial a fost deposedat de Canalul Suez, că fără administratori străini canalul va rămîne o apă moartă, un biet șanț de irigație. Mă gîndeam la toate acestea, privind convoiul marilor cargoboturi și pacheboturi sub diferite pavilioane care își urmau liniștit drumul, așa cum și istoria își urmează aci neabătută cursul.

După ce parcurgem aproape 100 km, traversăm marea lac Amar, care servește drept loc de regroupare și încrucșare a convoaielor ce vin din sensuri opuse, și ne apropiem de Ismailia. În acest oraș cu alei umbroase și vile înecate în verdețură, care numără aproximativ 100.000 de locuitori, se află sediul administrației egiptene a Canalului Suez.

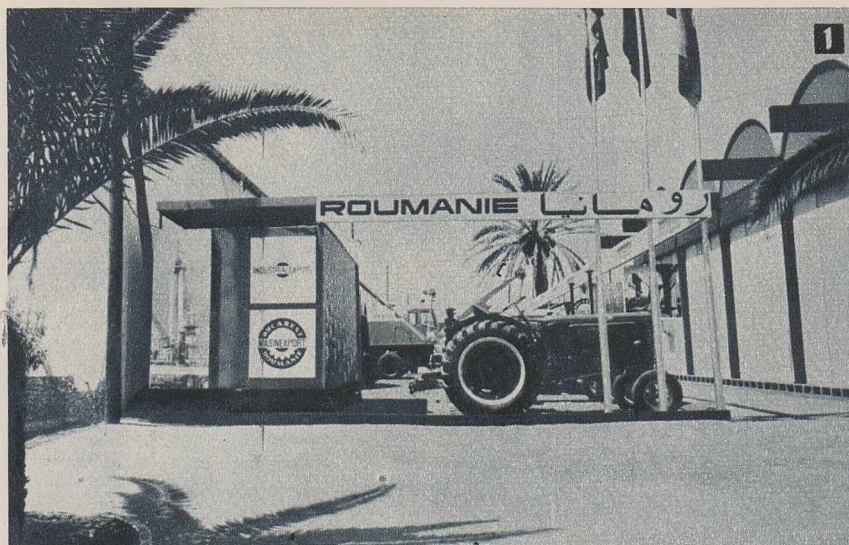
După o scurtă oprire la Ismailia, parcurgem ultima treime a canalului. În timp ce copiii rămași pe bord se amuză privind „minunile” unui fâcîr care ne însoțește pînă la Port Said, urmărîm formarea noului convoi de vase ce urcă lîn spre Mediterană. Pînă atunci canalul mi s-a părut îngust, dar la vederea imenselor vase petroliere, imaginea se schimbă brusc. Cîte bogății trec pe această panglică albastră de mare!

Pe înserate acostăm la Port Said — poarta de intrare dinspre Mediterană în Canalul Suez și totodată cel mai mare port al Republicii Arabe Unite. În rada lui poți vedea zeci de vase din toate colțurile lumii. Mările număr de turiști și marinari îi dau o înfățișare oarecum diferită de cea a altor orașe din R.A.U. Aici poți vorbi orice limbă de pe glob și am constatat cu multă bucurie că un grup de tineri, auzindu-ne vorbind românește, au ținut să ne strîngă mîna și să-și exprime mulțumirile pentru ajutorul pe care piloții români l-au dat la Suez, după evenimentele din 1956.

Port Saidul, refăcut după bombardamentele din 1956, este un oraș modern, cu blocuri noi și frumoase, cu parcuri și verdețură. Numai obeliscul ridicat în memoria eroilor Suezului îți aduce aminte de trecut. Am părăsit Port Saidul cu noi amintiri de neuitat despre locurile vizitate.

Purtîndu-ne mai departe în drumul nostru spre patrie, vasul de pasageri „Arcadia” părăsi Canalul Suez pentru a intra în apele Mediteranei.

Ing. Radu COMȘA

1 Pavilionul R. P. Romine la recentul Tîrg internațional de la Casablanca (Maroc) — la care țara noastră a fost reprezentată în acest an pentru a patra oară — s-a bucurat de un deosebit succes. Au stîrnit interes atît exponatele cît și construcția originală și modernă a pavilionului.

2 La Conferința Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare, discuțiile în cadrul celor cinci comisii sînt pe sfîrșite și a început întocmirea actului final al Conferinței de către comisia de redactare din care face parte și delegația R. P. Romine.

3 În localitatea Zundert din sudul Olandei a fost dezvelit de curînd un monument înălțat în memoria marelui pictor olandez Vincent van Gogh, reprezentîndu-l pe acesta împreună cu fratele său, Theo, care l-a sprijinit pe artist de-a lungul întregii sale vieți.

4 Aspect de la funeraliile eminentului om de stat indian Jawaharlal Nehru. Trupul neînsuflețit al lui J. Nehru este dus de la reședința fostului prim-ministru pe malul rîului Jumna, pentru a fi incinerat.

5 Incidentele sîngeroase de pe stadionul național din Lima (Peru) s-au soldat cu moartea a peste trei sute de oameni și cu pierderi materiale de peste 4 milioane soli. După cum transmit agențiile de presă, populația consideră vinovați de aceste incidente pe ministrul de interne și pe directorul gărzii civile, acuzîndu-i că nu au ordonat agenților de poliție să înceteze atacul împotriva spectatorilor. În fotografie: polițiști aruncă bombe cu gaze lacrimogene asupra tribunelor.

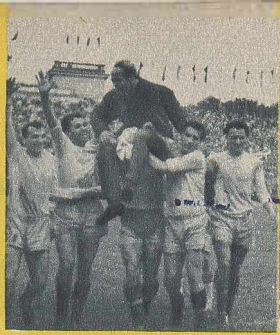
6 Marșul antiatomic desfășurat pe străzile orașului Stockholm s-a încheiat printr-un miting în parcul Vasa din centrul capitalei suedeze (în fotografie).

FLACĂRA. Redacția : București, Piața Scînteii 1, raionul 30 Decembrie.
 Căsuța poștală 3507, Of. 33. Telefon 17.60.10 — int. 1744.
 ABONAMENTE la toate oficiile poștale, la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.
 TARIF DE ABONAMENTE : 3 luni — 26 lei ; 6 luni — 52 lei ; un an — 104 lei.
 PREȚUL REVISTEI : 2 LEI.
 TIPĂRUL executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii”.
 MACHETA : Vlad Mușatescu.

Un „11” român la Tokio!

1

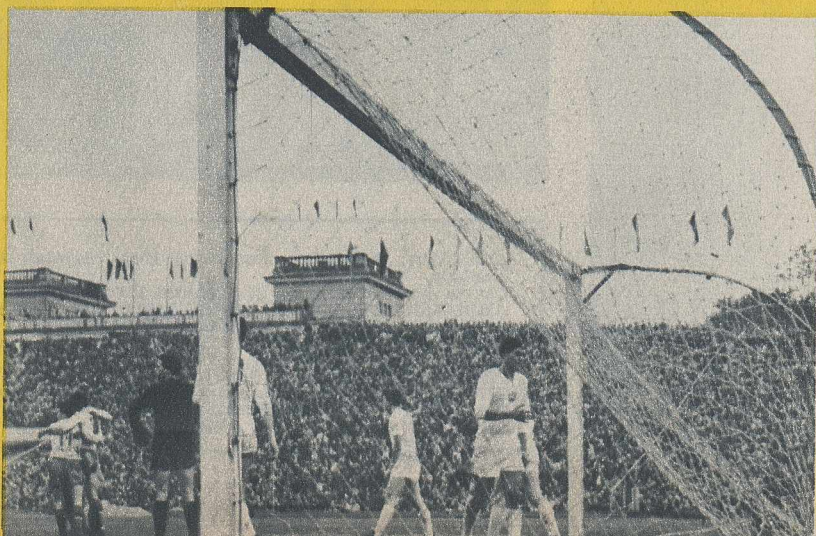

2

3

4

Iată aşadar echipa noastră națională calificată pentru turneul fotbalistic al mult aşteptatei Olimpiade de la Tokio. Este rezultatul comportării minunate a celor 11 jucători români în meciul de la Sofia. Acum, când ultima replică a prologului a fost dată este cazul să ne amintim că această dorită calificare a fost obținută de-a lungul a cinci meciuri de mare atractivitate, dar și de istovitoare luptă din care surprizele, unori dramatice, n-au lipsit. Amintim astfel că după ce în primul meci am învins echipa olimpică a Danemarcei *acasă la ea* cu 3:2 — autorii golurilor: Manolache (2) și Constantin — în revanșă la București, unde se părea că „nici capul nu ne doare” am fost întrecuți tot cu 3:2, după ce am fost conduși cu 3:0. Fără cele două goluri recuperate de Petru Emil am fi terminat de pe atunci lupta și n-am mai fi rejucat meciul la Torino, unde Crăiniceanu și Sasu au adus cele două goluri (un gol marcat și danezii), care au hotărât participarea noastră la celelalte dispute pentru calificare.

Felicitând aşadar pe toți jucătorii care au asigurat plecarea noastră la Tokio ca și pe antrenorii care i-au pregătit, să urăm noi și frumoase victorii celor ce la marea întâlnire din țara soarelui răsare vor îmbrăca echipamentul roș-galben-albastru.

E. D.

1 După meci, Silviu Ploieșteanu, antrenorul principal al echipei noastre, este purtat în triumf de învingători.

2 „Unsprezece”-le victorios, înainte de începerea disputelor.

3 Dirzenia meciului de pe stadionul Levski din Sofia se poate aprecia și după această fază de la poarta gazdelor.

4 Golul victoriei! În timp ce — expediată de Koszka — mingea se odihnește în plasă, jucătorii noștri se îmbrățișează...

Fotografiile de Th. ROIBU